

DEMOKRACIJA

Leto IX. - Štev. 41

Trst - Gorica 14. oktobra 1955

Izhaja vsak petek

Trst in Reka

Veliko se bere in sliši o nevarnosti, ki jo za tržaško luko predstavlja reška konkurenca. Trst — pristanišče brez lastnega nacionalnega zaledja — je vezan na tranzitni promet zalednih držav (Avstrije, Češkoslovaške, eventualno Madžarske in del južne Nemčije), katere se za svoj prekomorski uvoz in izvoz poslužujejo pač poti, ki je zanje ugodnejša, to se pravi predvsem cenejša in hitrejša. V okviru svojega nacionalnega ozemlja posamezna država s primernimi ukrepi lahko uravnava dotok blagovnega prometa iz zaledja v posamezna pristanišča in obratno z različnimi ukrepi, med katerimi igra jo železniške tarife najvažnejšo vlogo. V pritegovanju mednarodnega tranzitnega prometa pa je učinkovitost takšnih notranjih ukrepov določilo pogojena s tem, kaj napravijo in kako delajo druge države, ki skušajo v postev prihajajoči tuji promet pritegniti v svoja pristanišča. Država lahko ureja svoje lastne prevozne in druge tarife kakor hoče, lahko ustvarja med svojimi pristanišči takšno ali drugačno porazdelitev, toda tujega tranzita ne bo, če ne bo tranzit preko njenih pristanišč cenejši od tranzita preko pristanišč tujih držav, s katero mora konkurirati. V mednarodnem prometu je namreč svobodno tekmovalstvo še vedno na prvem mestu, še veliko bolj kot v mednarodni trgovini.

Ce gledamo s tega vidika na razvoj tujega tranzita skozi Reko, moramo priznati, da Trst izgublja bitko. Narasčanje avstrijskega tranzita, ki tradicionalno in naravno pripada tržaškemu pristanišču, skozi reško pristanišče, nas mora navedi s skrbjo. Medtem ko je leta 1938 šlo skozi Reko 36.400 ton avstrijskega blaga, je ravnatelj »Transjugas« na nedavni konferenci v Grazu izjavil, da avstrijski tranzit skozi Reko znaša v prvih devetih mesecih tekočega leta 212 tisoč ton, medtem ko je znašal v celotnem letu samo 83 tisoč ton; leta 1953 pa celo samo 35.000 ton. Celotni promet Reke pa je daleč presegel predvojnne viške.

Številke so zgovorne, saj kažejo, da se je avstrijski tranzit skozi reško pristanišče v zadnjih treh letih vsako leto skoraj potrojil. Zastopniki Italije, Jugoslavije, Avstrije, Češkoslovaške, Madžarske in Švice, ki se bodo sredi prihodnjega meseca zbrali v Londonu na konferenco o tržaškem pristanišču, ne bodo mogli mimo tega dejstva. Kolikšne sicer se niso takšne, da bi tržaški spediterji in pomorci zaradi tega morali obupavati, toda razvoj, njegova smer in posebno še hitrost naraščanja avstrijskega tranzita skozi reško pristanišče jasno nakazujejo, kaj lahko pričakuje Trst od bodočnosti, če se proti temu kaj ne ukrene.

Zato bo na bližnji londonski konferenci glavna dolžnost delegatov, ki bodo zastopali koristi našega mesta, da storijo vse, kar je le mogoče, da pridobijo tržaškemu pristanišču naklonjenost tujih odjemalcev. Brez velike občutljivosti za razne sentimentalne probleme je treba uvesti poslovanje tržaškega pristanišča tako, da bodo zaledne države zadovoljne. Brez tega bo Trst prenehal biti veliko pristanišče. V tem je usodni pomen bližnjih odločitev. Zaradi tega moramo še posebej obžalovati, da v italijanski delegaciji za to konferenco, katero bodo sestavili na diplomatski ravni, ne bo zastopnikov tržaškega gospodarstva. Kakor slika, slika bodo tržaški predstavniki pritegnjeni samo kot posvetovalni organi. Koliko bodo njihove besede upoštevane, bodo pokazali rezultati. Z naše strani bi le radi opozorili na eno dejstvo, o katerem se doslej, vsaj v javnosti, ni glasno razpravljalo.

Železniške tarife za prevoz tujega blaga iz Avstrije v Trst ali na Reko so skoro enake. Urejuje jih poseben mednarodni dogovor. Te torej niso vzrok za nesorazmerno naraščanje avstrijskega tranzita skozi reško luko. Važnejši je problem prekladnih in raznih pristaniških manipulacij, ki so na Reki cenejše kot v Trstu. Tudi to se da urediti, ker so tržaška Javna skladišča (Magazzini Generali), ki so pri tem najmerodajnejša, itak javna last. Najtežji in najodločilnejši pa zna biti tretji problem, in to je sam način plačila, kakor tudi rok plačila raznih stroškov prevoza skozi tržaško pristanišče. Ze nekajkrat je bilo poudarjeno, da je treba tujim državam omogočiti, da večji del stroškov za manipulacijo svojega blaga v tržaškem pristanišču in za prevoz po italijanskih železnicah (Nadaljevanje na 2. strani)

Francoske težave v Afriki

Francija preživlja že nekaj tednov težko politično krizo. Izrazilo jo je predvsem dogodka v Severni Afriki. Tam ima Francija dve pokrajini, Alžir in Maroko, v katerih je prišlo do hudih neredov, ki se nikakor ne marajo pomiriti. Kot smo že pred tedni omenili, tanki in letala gverilce lahko premagajo, toda uničiti jih ne morejo. Za njihovo odpravo je potrebna uredeitev, ki bi zadovoljila večino prebivalstva, tako da bi jim le-to odreklo podporo. Dokler pa to ni doseženo, se lahko vrsti kazenska ekspedicija za ekspedicijo, toda namesto enega uničenega gnezda odpora zrastejo dve novi.

Francoska vlada je dosegla s predstavniki maroških strank sporazum o ureditvi maroškega vprašanja. Od tega je preteklo že precej tednov, toda razen odstopa maroškega sultana Ben Araf, katerega je bilo zelo težko izsiliti, so vsa druga določila ostala več ali manj v načrtu in na papirju. Domačini seveda s tem niso zadovoljni in njihovo razpoloženje je samo voda na uporniški mlin. Francoska vlada, kateri načeljuje ministrski predsednik Faure, je bila sama dolga v negotovosti, kaj naj ukrene. Na francoski strani namreč glede tega vprašanja ni enotnosti. Kolonialisti in — kakor pravijo — posebno vojaški krogi, se upirajo popuščanju, med samimi francoskimi naseljenci v Severni Afriki sta se iz kristalizirali dve nasprotni skupini: ena za reforme, druga za politiko trde roke. Celotno med belimi so nasprotja tako huda, da zavzamejo obračunavanja tu in tam obliki atentatov. Nič čudnega torej, da je vlada v takšnem zdušju precej dolgo oklevala.

Maroko

Preteklo soboto pa se je zadeva končno premaknila. Vključno raznim prigovarjanjem in grožnjam, naj odstopi od svojega načrta reform, je Faure le tvegala parlamentarno debato o alžirskem in maroškem vprašanju. V noč od petka na soboto je bila zaključena debata o Maroku. Ob znani negotovosti in muhavosti francoskih političnih strank je bila vlada sama verjetno prijetno presenečena, ko je videla, da je za načrt reform v maroškem protektoratu glasovalo 477 poslancev, proti pa samo 140. Redkokdaj je v zadnjih letih kakšna francoska vlada dosegla o tako važnem vprašanju tako veliko večino. Resolucijo, ki je dobila to večino so predlagali socialisti, vlada pa se je obvezala, da jo bo izvedla. Resolucija vsebuje kritiko dosedanjega zadržanja vlade, ki ni takoj izvedla kompromisnega sporazuma, doseženega na konferenci z Maročani v Aix les Bains, in zahteva, da je treba takoj imenovati kronski svet, ki naj nadomesti odstopivšega sultana Ben Araf, kakor tudi reprezentativno vlado.

Peronove slabosti

Sodobni diktatorji, ki se pustijo proslavljati in častiti kot nekdanji rimski imperatorji, toda brez senatov, kateri bi jim lahko v brk povedali, kar jim gre, so na oblasti pravi primer vsestranske populističnosti. Tako jih vsaj opisuje propaganda. Toda komaj padejo, se že razkrijejo vse mogoče slabosti. S prav redkimi izjemami izkoriščajo svoj položaj za lagodno življenje, grabljenje denarja in uživanje vsega tega, kar omogoča samo velika oblast.

Takoj ko je padel Peron, so nekateri rekli, da mu je za pravo diktatorsko slavo manjkalo troje: mogočen bunker, usodna žena in grmada, na kateri bi zgorel. Pri tem so seveda mislili na Hitlerja, njegovo Evo Braun, njun samomora in sežig. Toda vsaj prva dva pogoja so nato odkrili tudi pri Peronu. V Buenos Airesu si je dal zgraditi trden bunker, katerega so odprli šele z močnimi kisikovimi varilniki. V njem so našli precejšnjo zalogo hrane, skrivne izhode, poskrbljeno je bilo za umetno zrachenje itd.

Usodna žena njegovih zadnjih dni ni bila morda njegova obžalovana in svetniško fašena pokojna soproga Evita, temveč komaj šestnajstletna licejka, za katero se vedno ni jasno, ali so bila njegova čustva do nje samo očetovski ali pa je imel tudi druge račune, v kolikor jih ni morda že izvedel. Dejstvo je, da ji je pisal še potem, ko so njegova pisma že kontrolirali,

Tako so zdaj končno določene smernice bodoče francoske politike v Maroku, ki bodo temeljila na iskanju sporazuma in sodelovanju, ne pa na uporabi ali celo zlorabi sile. V zahodnih prestolnicah so ta sklep francoskega parlamenta sprejeli z zadoščenjem na znanje. Posebno London, ki je že zdavnaj spoznal, da je stari kolonialni politiki odzvonilo, pozdravlja novo francosko zadržanje.

Alžir

Francoska vlada je tako srečno izplavala iz maroške krize, za katero pa je takoj sledila debata o Alžiru. Ta primer pa je v toliko težji, ker je Francija že davno proglasila Alžir za del matičnega francoskega ozemlja, to je za francosko pokrajino, Francozi jim pravijo »departementi«. Zato je veliko težje tej pokrajini priznati enako samostojnost, kot so jo priznali Maroku in Tunisu, kjer je bila in je Francija samo nekakšen protektor. Francozi so v Alžiru napravili veliko, zelo veliko za gospodarski razvoj dežele. V njej živi mnogo francoskih kolonialistov. Nihče tega ne zanika, niti domačini. Toda na drugi strani so Berberci in Arabci le prepričani, da je to njihova zemlja in zahtevajo samopravo, skrajnejši celo popolno suverenost in neodvisnost. Za vzpostavitev reda v tej deželi je francoska vlada mobilizirala celo rezerviste. Toda Francozom se ne ljubi hoditi iz varne Francije pred nože fanatičnih Arabcev. V mobiliziranih enotah, ki so čakale za prevoz v Severno Afriko, je prišlo v Rou-

Pred ženeosko konferenco

Stiri velesile se marljivo pripravljajo na ženeosko konferenco, ki bo konec tega meseca. V okvir te priprave spada med drugim obisk zahodnonemškega in vzhodnonemškega odposlancev v Moskvi. Zahodno Nemčijo je Krenkel nazval diplomatske stike in v zamenj izpušča še žive nemške vojne ujetnike. Vzhodni Nemčiji pa je pred vsem svetom objubil in pokazal, da bo njeno komunistično vlado še nadalje podpiral. Moskva namerava torej v Nemčiji igrati na dve karti in bo trenutno vztrajala na tem, da mora Nemčija ostati razdeljena. Nemško zedinjenje pa naj bi v glavnem spadalo v pristojnost neposrednih pogajanj med obema Nemčijama.

Zahodni trije ministri so na to odgovorili s svojo newyorško izjavo, v kateri so rekli, da mora v okviru načrta za evropsko varnost nemško zedinjenje imeti popolno prednost.

Obe strani zastopata torej v tem glavnem vprašanju nasprotni stano-

da je v njih poln neznosti, da jo je obsel z dragulji in oblekami, ji preiskrbel razkošno stanovanje itd. V zadnjem pismu se je z vso neznostjo zanimal čelo za njenega psička.

Poleg stotih oblek, desetih čelad za vožnjo z motornimi kolesi, stotin parov čevljev in sploh vsega, kar je v diktaturi uvedel de Goering, je Peron odlično poskrbel tudi za svojo emigracijo. Kakor poročajo, je v Švici naloženih 164 milijonov dolarjev, katere je redno prenesel v tujino z odobritvijo argentinske Narodne banke. Do smrti bo torej lahko bogato živel, in če mu bodo kot edina strast ostala mladoletna dekleta, motorna kolesa in majhni psički, potem res ne bo imel skrbí. Račun bodo pa plačevali ubogi »descamisados«, delavci, za katere se je navidezno najbolj zavzemal. V argentinskem gospodarstvu, katerega je Peron popolnoma zavozil, bodo namreč oni nedvomno najbolj trpeli. To bo vsega obsojanja vreden epilog Peronove propagandistične socialne politike: on se bo v tujini valjal v obilju, argentinski delovni ljudje pa se bodo doma borili s težavami in skrbmi, katerih tudi še tako dobra vlada ne bo mogla čudežno in hitro odpraviti.

Prepričani smo lahko, da bomo podobna nesoglasja in podobno gnobilo odkrili tudi takrat, ko bodo padle razne druge diktature, katerih poglavarji se dičijo z dvorci, mladimi ženami in psi. Samo potrpeljenja je treba.

no do krvavih uporov, pač več kot očiten dokaz, da francosko prebivalstvo na soglasno v priznavanju potrebe po obrambi kolonialnih pravic z vsemi sredstvi in celo z žrtvovanjem lastnih življenj. Vsi ti činitelji vplivajo na zadržanje vlade, upoštevajo pa jih morata tudi francoski parlament in francosko javno mnenje.

Razprava o Alžiru pa je še v teku in nekateri znaki kažejo, da ugetne resno ogroziti sedanjo francosko vlado.

Na vsak način bodo prihodnji dnevi odločilni in bližnja prihodnost nam morda hreni še marsikatero presenečenje, zlasti še, ker se Francozi sami zavedajo daleko-sežnosti svojih sklepov.

Spomenica slovenskih županov Tržaškega ozemlja

Plenum slovenskih županov in občinskih svetovalec Tržaškega ozemlja je na predsednika vlade Sežnija naslovil spomenico o izvajanju Spomenice o soglasju in Poselnega statuta, kakor jih je določil londonski sporazum.

Spomenica, katero je podpisalo 11 slovenskih predstavnikov, vsebuje prikožbe, da po preteku celga leta od podpisa londonskega sporazuma z dne 5. oktobra 1954, še sedaj ni objavljeno besedilo sporazuma v italijanskem Uradnem listu. S tem je očitno, da hočejo nekateri krogi zmanjšati Memorandumu ono pravno vrednost, ki jo ima.

Zato upravičeno pričakujemo, da bodo na merodajnem mestu čim prej storili svojo dolžnost.

liši. Zahod zahteva zedinjenje Nemčije s svobodnimi volitvami pod mednarodnim nadzorom ter pristop Nemčije k atlantskemu zavezništvu. Sovjetska zveza seveda tega ne mara sprejeti. Vsekakor bi pa o svojem sodelovanju pri atlantskem zavezništvu znova odločala nova skupna nemška vlada. Toda, če bi ta sklenila, da se atlantskemu zavezništvu, na katerega je Bonn že pristal, odpove, potem bi zahodne velesile morale svoje načrte o organizaciji evropske obrambe nanovo proučiti in jemati, katera nudijo Sovjetski zvezi proti morebitnemu nemškemu napadu, bi ne prišla več v postev.

Takšen je torej položaj, za katerega je britanski ministrski predsednik Eden dejal, da ne obeta velikih uspehov. Eden meni, da bo bližnja ženevska konferenca zunanjih ministrov zelo težavna, trajala bo več tednov, kakor jo bodo najbrž morali odložiti, ne da bi dosegli kaj otipljivega.

Molotov, ki je v zadnji številki revije »Komunist« objavil značilno avtokritiko, s katero je priznal napake, ki jih je zagrešil v svojem govoru na februarjemskem zasedanju Vrhovnega sovjeta, je na sprejemu v čast kanadskega zunanjega ministra Pearsona izjavil, da ne namerava odstopiti in da bo prav gotovo odšel 25. oktobra v Ženevo, kjer bo vodil sovjetsko delegacijo. S tem je zanikal govorice, ki so krožile že nekaj časa.

Tito graja komuniste

Ob zaključku preteklega tedna so zborovali beograjski komunisti. Zborovanja se je udeležil tudi Moša Pijade in prisostvovali so mu zastopniki vseh glavnih jugoslovanskih mest. Tito se zborovanja ni udeležil, pač pa je poslal zborovalcem dolgo pismo, polno grobe. V njem očita komunistom, da niso disciplinirani, da jim manjka občutek odgovornosti, da ob gospodarskih težavah razvijajo negativno kritičarstvo, da ne pazijo na dogajanje okrog sebe, da so brezbržni in mislijo, da je minil čas, ko so bili nosilci boja za uresničenje socializma. »Komunisti se boje« — piše Tito — »da jim razni tipi, ki bi radi izkoristili demokracijo in naš demokratski razvoj za svoje razdiralno delo, ne bi očitali in jih dolžili, da zavirajo demokratizacijo itd.«

Daleč so torej že prišle razmere, da celo komunisti občutijo pomanjkanje demokracije in se že boje računa, katerega bodo morali plačati!

Poleg vsega tega očita Tito komunistom tudi pogosto nezakonito in krivično postopanje. Tako piše: »Dogaja se, da tudi komunisti, in

PISMA IZ WASHINGTONA

Pot socialnega napredka

3. Izobilje za vse in za vsakogar

O »moči izobilja« je govoril Reuther tudi pred poljedelskim odborom poslanske zbornice ameriškega kongresa. V tem svojem govoru se je pa dotaknil stvari, ki je posebno na srcu senatorju Humphreyju iz Minesote. To je razmerje med industrijskim delavstvom in ameriškim kmetijstvom. Poljedelski odbor pod predsedništvom Harolda Cooleya je že pred letom dni izjavil, da obžaluje vsako smer pri izvrševanju poljedelskega načrta, ki bi skušala ločiti koristi poljedelcev in potrošnega prebivalstva velikih mest. Njihove koristi so istovetne, so neločljive.

Naloga Reutherja je bila, da pred uradnim forumom izjavlja kot odgovorni zastopnik delavstva ista načela. Bodočnost ameriškega poljedelca in mešanov je neločljiva. Brez blaginje središč ni kmetijske blagostanja. To je čista nemar-kistična govornica. To je duh čiste solidariistične socialne filozofije.

»Mi nismo nasprotni kmetovalcem. Zelimmo biti njihovi sodelavci! Zelimmo sodelovati z njimi kot svobodnjaki, želimo v Ameriki vsakemu: delavcu, farmerju, poslovne- mu človeku in obrtniku, da napreduje, da bo njegovo jutrišnje življenje boljše.« To je izjavil predsednik CIO pred poljedelskim odborom.

Ce padejo kmetovalčevi dohodki naraščala bo nezaposlenost z vsemi svojimi posledicami. Reuther je

našel vse poljedelske ukrepe ameriške zakonodaje, ki jih je ameriško organizirano delavstvo podpiralo in z njimi solidiziralo. Med drugimi takimi ukrepi je našel: določila za vzdrževanje poljedelskih cen, ukrepe za ohranitev zemlje, vprašanja kmetijskih stanovanj, podezelsko elektrifikacijo in kmetijski kredit.

Povsem točno je Reutherjevo gledanje, da je celotno vprašanje poljedelskih cen in dohodkov farmarskih rodbin neločljivo povezano s vprašanjem, kako morejo Američani kot svobodni narod doseči in ohraniti polno zaposlitev delavstva in kako je mogoča polna proizvodnja, ki ustvarja dobrine, potrebne za ugodno življenje.

Ameriški kmetovalec je največji odjemalec jeklenih proizvodov, je največji uporabnik petrolejskih proizvodov. Porabi na leto 24 milijonov avtomobilskih pnevmatik.

Ameriško gospodarstvo še ni sposobno, da ustvarja potrebno kupno silo, ki bi našla tržišča za izobilje, ki pa bi tako kupno silo lahko ustvarilo. Ameriško delavstvo goji neomejeno vero v svobodno ameriško gospodarstvo. Nova revolucija sedanosti je naslednja: Prvič v človeški zgodovini imamo dovolj orodja in dovolj znanja, da rešimo vprašanje hrane in obleke, siromaštva in lakote. Sedaj smo na tem da rešimo ta vprašanja. Amerika mora biti pri tem vodilna sila, kajti Amerika je edina dežela na svetu z dediščino svobode in z vero v človeško dostojanstvo. Istčasno pa je to dežela, ki razpolaga s prirodnimi viri, tehničnim znanjem, dežela, ki more dokazati, da samo svobodni narod lahko sodeluje pri ustvarjanju in razdeljevanju izobilja.

Svetovna borba med svobodno in trnjanjo, med demokracijo in komunizmom ne more biti izvojevana samo z orožjem. Svoboda bo premagala tiranijo. Na politični fronti, v borbi za človeški napredek, za človeško izboljšanje, za človeško dostojanstvo... Bodočnost svobode ameriškega svobodnega gospodarstva ne pozna mej. Če bomo pogumni, če nas bo vodila zdrava pamet, da povežemo izobilje s potrebami ljudstva, vsega ljudstva, bo bodočnost naša. Kmetstvo ljudstvo ima pravico do zaščite in gospodarske pravičnosti, kajti bodočnost kmeta je neločljivo povezana z bodočnostjo vsega naroda v Ameriki.

Kako temeljno se razlikuje tako solidariistično gledanje delavskega voditelja z onim borbenim stališčem napram kmetijstvu, katero je zavzemala v stari Evropi stalna socialna demokracija. Obenem pa je tudi sijajni nauk, kako stališče napram kmetovalcem naj zavzema industrijsko delavstvo v našem bodočem državnem življenju po osvoboditvi. Amerika je lahko v mnogem naša učiteljica, zato naj nam bo tudi v tem.

Seveda bi bilo pogrešno misliti, da naj se združijo agrarne sile in delavstvo v eno fronto. Potrebna je diferenciacija. Poleg mogočnega industrijske organizacije delavstva je potrebna organizacija poljedelskih koristi. Sele tedaj bo medsebojni odnos mogel biti harmoničen in plodovit, ako se bosta pogajali dve sili popolnoma enakopravni in v polni svoji organiziranosti. To pa danes še manjka v Zedinjenih državah. Agrarne koristi so še vedno razbite in nimajo enotnega zastopstva.

5. september. Dan dela. To ni samo praznik delavstva, vsi proizvajalci sloji, da ves narod, od kapitalista pa do siromaka, se udeležuje tega veličanstvenega praznika. Od 50 milijonov avtomobilov, kar jih ima Amerika — Sovjetska zveza ima samo en milijon, Kanada dva in Anglija štiri — jih je ta dan na avtomobilskih cestah Amerike pač veliko število. Vse je na izletu, vse na oddihu. Celotno Ameriko povezuje tega dne eno samo čustvo: čudovite povezanosti, zasnovane na solidariističnem, ustvarja- jočem delu. Na tisoče je ubitih tega dne v avtomobilskih nesrečah, pa to ni zapreka, da se ves narod raduje v tej orjaški tekmi človeške energije 5. september je velik praznik. Po letnem odmoru pa se — po Dnevu dela — nadaljuje iz- raba in uveljavljanje energij, ki ustvarja ogromne dobrine, ki se pa morajo dobiti, potrožiti, posedestoriti, da bi se uresničilo čisto ne- utopistični, stvarni, antikomunistični sen Walterja Reutherja.

BOGUMIL VOŠNJAK

Sv. oče o športu

Preteklo nedeljo je sv. oče na slovesnosti, katero so priredili njemu na čast voditelja italijanskega športnega središča, spregovoril o športu. Dejal je, da je treba šport razširiti tudi med manj premožno mladino. Opozoril pa je, da telesno urjenje ne sme biti samemu sebi namen, temveč mora biti usmerjeno k umskemu in нравnemu izpolnjevanju posameznika. Odlike pravega športa naj bi bile lojalnost, pravičnost in zmernost. Obsojanja vredno pa je trgovsko izkoriščanje in pretirano oboževanje športa in njegovih pravkov.

VESTI z GORIŠKEGA

Pripravimo se k volitvam

Pretekli teden smo poročali, da se bodo upravne volitve vršile prihodnjega spomladi, in sicer že meseca aprila. Vest je med našim ljudstvom zbudila precejšnje zanimanje, in moremo reči tudi dobro razpoloženje, saj je od zadnjih splošnih upravnih volitev, ki so se vršile junija 1951, minulo že precej časa.

»Topot ne zaostanemo za uspehom, ki smo ga v preteklosti dosegli se naši zavedni demokrati bodrilo in komaj čakajo, da nastopimo. Hkrati si tudi zaupajo marsikatero tajnost, ki jim daje up, da se tudi prihodnjega aprila izkažejo vredne nosilce in širitelje pošteno demokratične misli in čiste narodne zavednosti.

Res, da bi nam topot novolistarji radi prestrigli račune in pobasali naše glasove v prid Tito-komunistični stvari, toda mi se novih komunističnih sopotnikov ne bojimo in nastopili bomo tako odločno in samozavestno, kakor v preteklosti.

Odločno za vse naše pravice in odločno tudi za čisto resnico slovenske narodne ednosti in napredka po smereh in izročilu naših dedov.

Zato je zamenjati, da bomo mirno prenašali kako zapeljevanje našega človeka pod to ali ono krinko, iz enega ali drugega skritega in prikritega vzroka! Kdor zagovarja komunizem iz kakršnih koli nagibov ali tudi samo iz osebnih koristi, in Titov komunistični režim, četudi samo posredno podpira, je sovražnik demokracije, vere in slovenske narodne zavednosti!

Demokratije smo samo za jasne pojme in ideje, za odkrito politiko in proti zasebnim koristim tega ali onega izmed nas samih ter tega ali onega iz vrst slovenske skupnosti.

Nam je za častno javno uveljavljanje naše skupnosti, ki pa mora prav zaradi tega nastopati vedno pošteno in odkrito.

Na položaju, v katerem živi slovenska manjšina v Italiji, to je v demokraciji državi zahodnega ustroja, ki mu je svoboda človeka kategorični imperativ njegovega obstoja in napredka, ni moči nihati še proti drugemu ustroju kolektivističnega komunizma, kjer predstavlja človek le številko v množici brezpravnih, se moramo nujno opredeliti za zahodni sistem demokracije, ker le ta odgovarja našemu načinu življenja in stremljenja k napredku!

Z matično državo nas seveda veže krvno in duševno sorodstvo, ki prav pri značajnih narodnih in skupnih nikoli ne ugasne. Zato so take vezi nepretrgljive in povsem razumljive od strani vseh, ki mislijo pošteno.

V Italiji pa smo dolžni vztrajati na zahtevi, da nas zaščiti prav po načinu in vrsti zahodne demokracije.

Trst in Reka

(Nadaljevanje s 1. strani)

plačajo v blagu, ne pa z devizami. Vprašanje roka teh plačil pa je ostalo, vsaj doslej, v glavnem nedotaknjeno, čeprav je to važno, po prvem redu četiri element uspešne konkurenčne sposobnosti Trsta.

Par dni pred prihodom delegacije reškega pristanišča smo se namreč mudili v Gruziji, in tamkajšnji gospodarstveniki so nam priznali, da jih k reškemu pristanišču posebno privlačijo dolgi roki, na katere jim reške pristanišče ustane kreditirajo manipulativne in prevozne stroške. Šest do osem mesecev, in to za vsote, katerih ne bi zmoglo skoraj nobeno zasebno podjetje, niso pri tem nobena redkost. To je važna okoliščina, v kateri se znajdejo zasebni podjetniki enega pristanišča v konkurenci z drugimi pristanišči, ki je kolektivna, državna last. Tudi če se vse ostalo zadovoljivo uredi, če bo Trst imel dovolj ladij in dovolj rednih prog, če bo vse prav tako poceni kot na Reki, ostane ta problem še vedno odprt.

Zasebni podjetniki ga ne morejo rešiti. Gre za prevelike vsote in tudi za tveganje, kateremu se ne morejo izpostaviti. Tu je potreben javni poseg, brez katerega ne bo mogla biti izenačena konkurenčna sposobnost zasebno-gospodarskega Trsta s komunistično urejenega Reka. Vsekakor gre za značilno posebnost sedanje pristaniške konkurence na Jadranu, katero je treba v polni meri upoštevati.

cije, ki sloni na listini človečanskih pravic in svobodah!

V ostalem pa smo kot demokrati v odločnem, toda poštenem nastopu z vsakim diktatorskim sistemom ali poizkusom ter se s takimi sistemi in poizkusi za nobeno ceno ne spustimo niti v morebitna bogajnja za kakšno politično mirno sožitje, ker nismo niti koristolovci, niti pristaši kake spolzke jeguljaste politike!

Visok primanjkljaj v Sovodnjah

Pretekli teden je zasedal sovo-dnjski občinski svet in razpravljal o občinskem proračunu za prihodnje leto ter ga tudi odobril, čeprav predvideva visok primanjkljaj v znesku 3.465.000 lir. Dohodkov je namreč predvidenih 13 milijonov 836 tisoč lir, izdatkov pa kar 17 milijonov 511 tisoč lir.

Za kritje primanjkljaja bodo posilili za državno posojilo, toda posojilo bodo morali občani odplačevati. Bolje bi bilo zahtevati, naj primanjkljaj krije vlada sama po vzgledu goriške občine, ki stelnio trka v Rimu na blagajne in doseže sto in dve sto milijonsko pomoč

Vladni ukrepi in parlament

Povišku davka na motorno olje, kavo in sol ne sme slediti povisek cen

Vlada se je te dni odločila za povisek davka raznim vrstam motor-nega olja, kavi in soli, ker mora plačati okoli trideset milijard lir, s katerimi ugoditi zahtevam javnih uslužbencev, profesorjev, učiteljev, železničarjev, postarjev in drugih, ki hočejo, da se jim povisajo plače.

Prvi so seveda dvignili glavo ti-sti, ki se s kavo najbolj okorišča-jo, to je kavarnarji, in grozijo s poviškom kar petih lir na ceni za skodelico kave.

Proti temu namenu se je že dvig-lil glas pristojne oblasti, ki je iz-javila, da je vsak nameravan po-visek cen na drobno neustemeljen, zlasti kar se tiče kave v skodeli-cah, ker se je že dolgo tega cena skodelice dvignila za pet lir in se ni več znižala, ko je letos enkrat cena kave na mednarodnem trgu padla za kakih 30 do 40 odstotkov. Sedanjí vladni povisek davka na kavo pa bi znašal komaj za 50 do 70 stotink lire na skodelico. To po-meni, da je vsak povisek neupravi-čen in finančni krogi izjavljajo, da bodo takoj zvišali davke kavar-narjem in seveda tudi trgovcem, čim bi oni dvignili ceno na debelo in na drobno.

Tobak ne bo podražil, železnica tudi ne!

Finančni minister pa je z ome-njenimi poviški davka našel komaj okoli petindvajset milijard lir, s katerimi ugoditi zahtevam javnih uslužbencev. Treba je najti še naj-manj pet milijard lir. V zvezi s tem so pristojni krogi, da odpravi-jo psihozo, ki je z zadnjimi finanč-nimi ukrepi nastala, zahvali trdi-ve, da bo vlada podražila tobak in železnice, in sam ministrski pred-sednik Segni je izjavil, da utegne vlada najti višje dohodkov, ki naj zadostijo potrebam, drugod. Finan-čni minister Andreotti pa je pove-dal, da bodo nove višje dohodkov iskali predvsem na polju pravičnega obdavčevanja raznih dobičkar-jev, ki so svoje resnične dohodke prikrili in s tem oškodili državne finance.

Kljub tem izjavam pa ni izklju-čno, da bodo verjetno povisali tak-ko na motorna vozila.

Zakon o pristojnosti vojaških sodišč

Ta teden je poslanska zbornica začela razpravljati o novem zakonu glede pristojnosti vojaških so-dišč, o katerem smo nekaj že po-viдали. Danes potrjujemo, da so mne-nja in želje poslancev v tem oziru zelo ločena, ker so eni za vladni o-snutek zakona, drugi pa proti nje-mu.

Vlada je namreč s svojim pred-logom pristojnosti vojaških sodišč precej omejjala in jim v glavnem priznala pristojnost za sojenje v vojski ne več službujočih državlja-nov v zadevah splošne in vele-izdajstva ter oboroženega nastopa proti državi, poleg točno določenih zločinov čisto vojaškega značaja, ki jih službujoči vojsaki zagrešijo. Drugi pa so mnenja, da je treba priznati vojaškim sodiščem samo pristojnost za sojenje službujočih vojakov v samih vojaških zadevah. Razpravljanje o navedenem za-konu se je vsekakor začelo precej živahno in izid glasovanja bo lah-

ko presenetljiv, ker so proti vlad-nemu predlogu tudi mnogi poslan-ci, vladni pristaši.

Po končani razpravi o pristojno-sti vojaških sodišč pride takoj na vrsto volilni zakon, o čemer smo poročali pretekli teden, za njim pa še zakon o kmetijskih pogodbah, o katerem smo svojčas že tudi po-ročali, da so se na besedilo zakona zedinile vse štiri vladne stranke, in sicer na temelju dogovora, da bodo imele pogodbe večletno vel-javnost ter da bo odpoved pogode-be dovoljena samo iz pravičnega razloga (giusta causa) in proti pri-merni odškodnini!

Imenovanje ustavnega so-dišča

V kratkem pa bosta poslanska zbornica in senat morala imenova-ti pet sodnikov za ustavno sodišče, in to bodo poslanci in senatorji v glavnem ločeni v dva tabora: v le-vičarje in proti levčarjem.

Ustavno sodišče tvori petnajst sodnikov: pet jih imenuje pred-sednik republike, pet poslanska zbor-nica in senat in še pet pa predstavl-jajo najvišjega rednega in uprav-nega sodišča, to je kasacijsko so-dišče in državni svet.

O važnosti tega sodišča, ki bo med drugim pristojno soditi tudi v

Trgatev v Brdih

Pomudil sem se le za par krat-kih ur v naših prekrasnih sadja in grozdi bogatih Brdih. Povsod fan-tje z brentami in lepa dekleta s koši po vinogradih, ob trtah pod težo sladkega rumenega in zelene-ga grozdi upognjenih. Saljivi po-govori in vesele ubrane pesmi!

Matere doma hitijo pripravljati boljše kosilo, očete pa vsi prevze-ti od skrbnega in naglega dela v kleti, okoli čebrov, mastilnih mlinc-ov, stiskalnic in sodov. In veselo kloktanje mosta v sodih!

Briči tostran državne meje, zla-sti v goriških Brdih so s trgatvijo letos zadovoljni. Njihov trud ni bil zaman in tudi toča je enkrat vri-zanesla.

Zato je veselje doma bolj čis o, bolj obilno. Otroci z jersbaški po-vinogradih, okoli starejših, kot da bi se hoteli z njimi kosati ali pa jim dati viden nebeskega raja na zemlji.

Spomnil sem se svojih otroških let, ko sem bil tudi sam tam v Br-dih in »pomagala ob trgatvi. Tak-krat so grozde mastili v debrih z golimi nogami. Okoli polnoči so mastenje zaključili in použili zad-njo južino, ki so jo zalili z žga-njem!

BRIC

zadevah ustavnosti zakonov, pri-stojnosti državnih in deželnih obla-sti ter v obtožbah proti predsedni-ku države in proti ministrom, gla-som ustavnega določila, bomo po-ročali ob pravem času.

Otvoritev občinskega doma v Steverjanu

V nedeljo 16. t. m. ob štirih po-poldne bo slovesna otvoritev ob-činskega doma v Steverjanu. Ta dom so, kakor znano, nedavno od-tega žasedali drobniki in finančar-ji. Zda so tem zgradili poseben dom in občina lahko preseli svoje urade v laštni dom, ki so si ga Ste-verjanci z velikim poštovanjem nekoč zgradili.

Po otvoritveni slovesnosti se ob-činski svet zbere na redno sejo, ka-tere glavna točka je razpravljanje o proračunu za prihodnje upravno leto.

KRMIN

Na zadnji seji tukajšnjega občin-skega sveta je bilo govora o nape-ljavi elektrike in vodovoda v ne-katero kraje krminske občine. Skle-nili so napejati elektriko v Subid, Novojo in Plešivo, vodovod pa še v Pradis povrh.

IZ SLOVENIJE

ZIVINOREJA PROPADA

Medtem ko so se ostale države v Zahodni Evropi skoro vse povzpe-le nad predvojno stanje v živino-reji, je današnja Jugoslavija še da-leč od predvojnega stanja. Dosegla ni niti stanja, ki ga je imela po prvi svetovni vojni! Leta 1921 je prišlo namreč na vsakih 100 prebiv-alcev 50 glav goveda, lani pa ko-maj 31! In to stanje se še slabša, saj je zdajnja štiri leta padlo za 3 enote.

Res je sicer, da se je prebiva-lstvo številčno povečalo, a ne v so-razmerju, ki bi to stanje lahko pravičilo!

NEZGODE NA DELU

Po podatkih zdravstvene stati-stike Slovenije se je v zadnjih štiri letih ponesrečilo 39.500 delav-cov na leto ali 130 delavcev na dan.

Od teh nesreč je bilo vsako leto 105 smrtnih primerov. Večina ne-sreč je nastala zaradi nezmožnosti in pomanjkanja tujeraznih delav-cov ter zaradi prekrškov delovne discipline.

POMANJKANJE SADJA?

Na splošno je letošnja jesen pri-nesla obilo sadja tudi v Sloveniji. Prav tako je bilo tudi zadosti zela-njave, povrtnine in sploh vseh polj-skih pridelkov. Kljub temu so pa trgovine s sadjem in zelenjavo te-ko slabo založene, da je le malo tistih srečnih gospodinj po mestih in večjih središčih, ki pridejo do teh pridelkov. Ze na vse zgodaj čakajo gospodinj pred temi trgo-vinami v upanju, da bodo kaj do-bile. Tako počasi nastajajo dolgi, repi nestrpnih gospodinj, ki bi ra-de vsaj sedaj v jeseni postregle svojim družinam s svežim sadjem. Zakaj taka slaba preskrba s sad-

jem sedaj, ko je sadja povsod do-volj? Je to samo potrošniška mrz-lica, ki sili ljudi, da se čimprej iz-nebijo tistih par dinarjev, katerim ne zaupajo dosti več, ali tudi po-manjkanje vsake osnovne gospo-darske zmožnosti današnjih socia-lističnih trgovinskih podjetij?

Verjetno je eno in drugo, če ne še celo malo sabotaže.

MEDNARODNA RAZSTAVA VIN V LJUBLJANI

Na mednarodni razstavi vin, ki je bila zaključena 11. septembra v Ljubljani, so slovenska vina dose-gla odlične uspehe. Slovenski raz-stavljalci so odnesli prve nagrade in sklenili so dobre kupčije s tuj-i mi kupci. Te kupčije znašajo nad milijardo dve sto dinarjev.

ZAMENJAVA BANKOVCEV

Zadnje čase se širijo vesti, da bo denar zamenjan in razvrednoten. Zaradi teh razburljivih vesti se je moral oglašiti sam podpredsednik jugoslovanske vlade, Kardelj, ki je ljudstvo pomiril ali vsaj skušal po-miriti z izjavo, da bo sicer denar zamenjan, a ne razvrednoten. Kot pravi Kardelj, bodo postopoma vze-li iz prometa papirnate bankovce za 1, 2, 5, 10, 20 in 50 dinarjev in jih zamenjali s kovanim denarjem iste vrednosti. Pozneje bodo prišli na vrsto tudi bankovci po 100, 500 in 1000 dinarjev.

Ljudje se pa kljub temu razbur-jajo in bojé, da bodo zopet izgubili svoje skromne, težko prislužene prihranke. Pač dobro vedo, koliko veljajo zagotovila raznih predsed-nikov in podpredsednikov.

PROIZVODNJA PREMOGA

Predvidevajo, da bodo do konca tega leta izkopal v Jugoslaviji 14

Kdor je proti režimu je proti Jugoslaviji

V zvezi z videnskim dogovorom glede osebnega obsebnega prometa in malega trgovanja se s strani ju-goslovanskih oblasti uganjajo pre-čej čudne in tudi nevsedne stvari. Tako posetnike z italijanske strani na prehodnem bloku navadno temeljito pregledajo tudi po žepih in ne dovolijo niti v Titovino niti najmanjše količine blaga, če ne gre za dnevno hrano. Zato morajo vsi, ki gredo v Titovino, to blago pustiti na bloku in ga ob povratku zopet dvigniti.

Zgodilo se je tudi, da niso pustili čez blok niti pisma v zaprti zalep-ki, namenjenega neki tamkajšnji ustanovi. To je namreč predstav-ljalo se napotje, kako se v svobodnega dopisovanja s priznani us-tanovo! Kaj pa so obmejni straž-niki mislili, da najdemo v pismu? Če je dovoljeno dopisovati po po-šti, mora biti dovoljeno tudi oseb-no izročanje pošte!

Našim ljudem, obiskovalcem svoj-cev onstran meje je seveda tako ravnanje od strani Titovih straž-nikov neljub, ker bi radi obisko-vali svoje vesele srca in v spro-ščenem razpoloženju. Tako pa se spričo omejenega ravnanja pro-testni glasovi vedno bolj širijo, zla-sti ko so posetniki ob povratku zopet podvrženi temeljitemu oseb-nemu pregledu. Na bloku morajo zavreči vse blago, za katero ne mo-rejo dokazati, da so ga kupili s ti-stimi borilni tri sto dinarji, ki jih videnski sporazum dovoljuje pre-nášati čez mejo, odnosno, da so na kakih jugoslovanskih banki in ne pri zasebnikih zamenjali lire za di-narje. Na bankah zahtevajo po več ko dve liri za en dinar, medtem ko velja dinar na mednarodnem trgu od 65 do 70 lirskih stotink!

Kjer onstran meje banke ni, se razume, da posetniki tistih krajev ne morejo niti lir menjati!

Zda so Titovi aktivisti onstran meje, spričo nezadovoljstva, ki ga je tako ravnanje tudi med tamkajš-nim ljudstvom zbudilo, jeli sklice-vati večerna zborovanja, to je pra-ve mitinge, kjer ima besedo le ak-tivist sam, ki ne dovoli ugovorov, ali pa, ki kakega predrežneza zapi-še (da ga potem policija kliče na odgovor) ali pa ga na licu mesta ozerma z izdajalcem Jugoslavije!

Tako je neki tak aktivist pred dvpi na nekem takem sestanku vplil in rohnol, da predstavlja vsak glas proti Tito-komunističnemu režimu blatenje Jugoslavije, ter da so vsi, ki prihajajo iz Italije in re-žim tako ali drugače kritizirajo, pravi sovražniki Jugoslavije. sku-paj z onimi Jugoslavlani, ki jih po-slušajo in jim celo pričujejo.

S tega mesta smo stalno zatrje-vali, da istovetijo Tito in njegovi komunisti Jugoslavijo s svojim re-žimom prav tako, kot je nekoč

Mussolini istovetil Italijo s svojo fašistično vladavino!

Morda se jugoslovanskim obla-stem videnski dogovor več ne do-pade in ne bi ga radi izvajali. To so morali vedeti že vnaprej, da ima ljudstvo oči, ušesa in srce!

Da ne bodo imeli nevsednosti in da ne bodo poslušali nasprotnih glasov naj sporazum izvajajo po-šteno in človečansko, saj bodo na tak način le pridobili na ugledu in hkrati zadovoljili svoje ljudstvo in posetnike iz Italije. Naj dovolijo prosto gibanje s prepustnico tudi svojemu ljudstvu, ki želi tostran meje. Zadržanje in ravnanje Ti-tovih oblasti pa se zrcali tudi v sledečem podatku: v nedeljo 9. t. m. je odšlo iz Italije v Jugoslavijo 1862 oseb, iz Jugoslavije pa je pri-šlo v Italijo komaj 187 Jugoslova-nov!...

Krojni tečaj ERRE-VI

Krojni tečaj se bo vršil stalno v Gorici v ulici Alviano št. 6 v slo-venščini.

Vpisovanje bo od 17. do 20. okto-bra od 19. do 20. ure. Istotam se dobijo tudi vsa potrebna tozadev-na pojasnila.

Pouk se bo pričel takoj, ko se bo prijavilo zadostno število učenk in se bo vršil, po želji, dopoldne, popoldne ali pa tudi zvečer.

Istčasno in istotam se sprejme-jajo prijave za dopolnilni tečaj, ka-terega se lahko udeležijo vse one učence, ki so izpolnile prvi tečaj. Imamo nove knjige za prvi in dru-gi tečaj. — Vljudno vabljenje!

SOCIALNA VPRAŠANJA

Očetovstvo in mat. nezakonskih

Komisija za notranje zadeve pri poslanski zbornici je te dni odobrila novi osnutek zakona glede oče-tovstva in materinstva nezakonskih otrok.

Osnutek zakona, ki ga bosta po-slanske zbornica in senat verjetno odobrila, določa, da se v vseh li-stinah, zadevajajočih nezakonske o-sebe, izpusti navedba očetovstva in materinstva, razen v onih, ki se bodo nanašale na pravice in dolž-nosti, izvirajoče iz položaja zakon-skega otroka ter rojstva (stalo legiti-mo e filiazione). Če bi namreč otrok ali starši rabili listino v dokaz očetovstva odnosno materin-stva, tedaj se v listini morajo na-vesti tudi ti podatki.

Listine, ki ne bodo prikazale o-četovstva in materinstva, bodo vendar morale vsebovati podatke glede časa in kraja rojstva.

S tem zakonom mislijo odpraviti ponizovalni položaj nezakonskih o-trok državljani, ki so zaradi tega svojega nezakonskega stanja čisto izpostavljeni žaljivkam od stran-ne neolikanec in hudobnežev. Prvot-no so mislili dati vsakemu neza-konskemu otroku kako namišljeno očetovstvo odnosno materinstvo, pa se je izkazalo, da bi tako ravnanje lahko dalo povod hudim sporom in preudam, ker če bi na primer zapisali, da je kdo sin Matije Gmaj-narja, bi se lahko res našel kak Matija Gmajnar na svetu, ki bi se-veda upravičeno proti taki beležki ugovarjal in zahteval zadoščenje!

NOVE ELEKTRARNE

V Sošanju gradé veliko termo-elektrarno, ki bo izkoriščala vele-njski lignit.

V Vuhredu ob Dravi gradé po-moderno hidrocentralo. Ti dve e-lektrarni bosta največji v Sloveni-ji. Predvidevajo, da bosta začeli o-bratovati že v dveh ali treh letih.

MOJSTRSKA SOLA NA JESENICAH

Na Jesenicah so letos otvorili mojstrsko šolo z metalurškim in kovinarskim oddelkom. Prijavil-se je nad sto delavcev, sprejeli so jih pa le 60 zaradi pomanjkanja prostora. V glavnem so se prijavi-li starejši delavci - mojstri, ki pa ni-majo predpisane izobrazbe.

ZAGREBSKI VELESEJEM

Te dni so v Zagrebu otvorili mednarodni velesejem, na katerem sodeluje 18 tujih držav, med ka-terimi tudi ZDA in Sovjetska zveza.

Tovarna pohištva

PRINČIČ

KRMIN

Tel. 32 Cormons

AVTOTAKSI

MARKO KOVAČIČ

GORICA - Via A. Manzoni 16 - Tel. 2244

Se priporoča za prevoz potnikov v Jugoslavijo

ŽIVALI NISO OKRUTNE

O človeku, ki je nečloveški, pravimo, da je bestialen, živalski. Takih ljudi je zmetala vojna in revolucija na površje vse preveč. Se sto in sto stoletij bo o njihovi krivoločnosti pričala neprištevna zgodovina. Živali pa krivično razdalimo, če jim očitamo bestialnost. Bestie je latinska beseda, in kako je nastala, nam dokazujejo ščuvanja živali v rimski areni. Lucij Kornelij Sula je prvi dopuščal, da se je nekaj sto letov pred rimskimi množicami med seboj poklalo. Sula je bil prvi, ki je pred živali postavil človeka. Le z golim bledim oboženi »bestiariji« so bili obsojeni, da jih levi, medvedi in panterji raztržejo v amfiteatru.

Tem krvavim igram je prisostvovalo nad deset tisoč krvi željnih Rimljanov. Stevilne krščanske mučence so zmetali izstradanim živalim. Rimski cesar Galerij Maksimijan je izvežbal medvede, da so obsojence žrti pri živem telesu. To so bile strahotne okrutnosti. Nad njimi so se opajale rimske množice.

Ne poznamo razvoja iz bestialnosti v humanost. Grozotne borbe divjadi med seboj nastajajo le, če jih človek požene v sceno. Če bi med živalmi vladala totalna vojna, bi se že davno obojestransko iztrebile.

Zakaj volk ne napada svojega brata? Zakaj se tigri med seboj ne mesarijo in požirajo? Zakaj močnejši šibkejšega ne preganjajo? Vse te živali se zavedajo svoje vrstnosti in se izogibajo druga druge. Življenje poteka več ali manj po podedovanih lastnostih. Pojanja in medsebojne borbe potekajo po določenih naravnih obredih in pri tem so smrtni slučaj le zelo redki.

Premagani jelen beži prav tako kot premagani lev, ki se zateče na varno. Zmagovalec mu ne sledi. Res je, da mnoge živali z vsemi silami branijo svoje lastno ozemlje proti pripadnikom lastne vrste. Ker pa ima vsako svoje lastno okrožje, ne prihaja do medsebojnih prepirov.

Lev se ne more hraniti s travo. Potrebuje meso. Da si ga pa preskrbi, je prisiljen, da pobije zebro ali antilopa. Če se mu posreči naskok, pobije žrtev z enim samim udarcem.

Vse mesojede živali morajo ubiti. Le mirhovinarji so izjema. Živali svojih žrtev ne trpinčijo in niso okrutne.

Kako pa je z dihurjem, ki se je vtihoval, v kokosnjak? Kako naj razumemo, da je ris poklal kar šest ovc in požrl samo možgane in drobovje? Taki množični pokoli pa se vršijo samo na domačih živalih, ki jih je znano laže podvreči kot živali divjine. Tam, kjer je človek ravnotežje narave premaknil, se roparice navzamejo novih navad. Tudi tako imenovani ljudozrci med levi in tigri so postali taki šele zaradi sprememb svojega okolja, ki jih je izvršil človek.

Mesojede živali niso nič bolj napačne od rastlinojedih. Najnevarnejši živali v Afriki sta na primer bivol in nosorog. Oba rastlinojedca sta smrtna sovražnika vsakega vzemirjevalca in zato ga tudi preganjata. Tudi sloni postopajo tako. Vsi trije pa branijo samo svoje lastno območje, in to temeljito in z orjaškimi močmi, kakor so delali njihovi predniki že milijone let.

Mnoge živali pa je moderno strelno orožje počulo, da je pametneje se človeku izogniti. Na področjih, kjer je do sedaj vladala veda, vidimo, da se živali ne bojijo človeka, ampak ga se izogibajo.

POD ČRTO

STAVA

Naj me strela udari, če sem kdaj v svojem življenju našel podobnega falota, kakršen je bil mali Babcox. In v življenju nisem srečal ravno malo prefrigančev, posebno v tistih časih, ko smo se ameriški dragonci pretepali po Kubu in Spancu.

Te vojne tam doli se verjetno ne boste več kaj pridali spominjali — je pač že dolgo tega in medtem se je po svetu že marsikaj zgodilo. Sicer pa tudi moja zgodba nima nobene neposredne zveze s samo vojno. Morda je v zvezi s temi dogodki le v toliko, v kolikor se je odigrala v tistem času. V Združenih državah so se nekaj tednov na račun izvrstno zabavali.

Kratko in malo poročnik Babcox je bil že pri raznih polkih zanimiva osebnost. Ne morda zaradi kakih posebnih vojaških zaslug, pač pa enostavno zato, ker je stavil za vsako figo. Nobene priložnosti ni opustil, pa če je bila še tako nora, da je ne bi izkoristil za kako še tako nesmiselno stavbo. In kar je bilo še najbolj neumno, je bila tista pasja sreča, da je vsako stavbo tudi gladko dobil. Večkrat so prijatelji poskušali raztrositi med družino sumničnega, da pri stavah Babcoxa ne gre vse po pravici in da mora biti po sredi kaka preme-

vilizacija, prihaja nujno do medsebojnega obračunavanja. Živali so pri obrambi svojih starodavnih bivališč uporne — in to po vsej pravici. Končno pa jih civilizacija le prežene ali iztrebi.

Ali je mačka, ki se igra z miško, okrutna? Na prvi pogled bi izgledalo tako. Mlade mačke pa so nekoliko nerodne. Kako naj se izvežbajo, da v skoku zagrabijo še bolj okretne in hitre glodalce? Če odraščala mačka dopušča, da se ji ranjena miška izmuzne, da bi jo potem spet zagrabila, potem je to pač urjenje, ne pa krivolocnost. Saj vemo, da zaostuje tudi papirnat kroglica, da pri naki izvežbov take skoke. Stara mačka pogostokrat navaja svojo otročad, da grabi po njenem repu. Ali naj mačka odvađamo, da bi lovila miši? To bi bilo proti njeni naravi. Saj ni ustvarjena za blazino na kavču, pač pa je roparica.

Lahko pa odvađamo mačko, da ne bo plezala po drevu in stikala za ptičjiimi gnezdi. Plezanje na drevo ji lahko preprečimo s trnjem na deblu. Mačka se kar hitro privadi mladim piščancem, in to jo stane gotovo precej zatajevanja. Tudi velike mačke, levi, tigri in jaguari, se morajo naučiti ropanja in ubijanja. Stara sta za to izkušena učitelja.

Ali je modras okruten, ko počasi požira poljsko miš? Tudi modras mora živeti in tudi on svoje žrtve ne trpinči. Kakor hitro zagrabim, jo narkotizira. Smrt se na ta način omili in skrajša. Kače so pač takšne, kakršne so. Nespametno bi

bilo, da bi jim kaj očitali. Tudi one so del orjaškega načrta Stvarničkovega.

Tam, kjer živijo živali v ožjih stikih med seboj, so, kakor na primer pavljani, ravsi in kavsi na dnevnem redu. Pri mnogih živalih pa je skrb močnejših za šibkeje, skrb starejših do mlajših naravnost vzorna. Valenje in pitanje mnogih ptič, ki traja večasi mesece in mesece, spominja na skrb in nego človeške matere.

Kar nam v naravi izgleda prijetnega ali sovražnega, je z njo tesno povezano. Okrutnosti pa v naravi ni. Okrutni so samo ljudje.

Rače za floridske sladokusce

Ljudje belega plemena do zdaj niso bili nič preveč navdušeni za to, da bi jedli kače meso. Drugega mnenja pa so prebivalci obširnih predelov Azije in Afrike, ki imajo meso velikih kač za posebno dobro in odlično prebavljivo živilo.

Zato se zdi zdaj nekoliko čudno poročilo, da so prišle kače v modo kot poslastica v Floridi, deželi, ki ima gotovo visoko življenjsko raven. Tako vsaj poroča francoski obzornik »Sciences et Voyages«. Po tem poročilu ima Florida zdaj pravo pravico živilsko industrijo za predelovanje kačjega mesa. Če so navedbe francoskega obzornika resnične, pripravljajo kače v konzervah s kisom, oljem in dišavami, podobno kot pri nas marinirano jekuljo.

Napredek v kirurgiji srca

Nedavno se je vršil v Detroitu v Združenih državah kongres kirurgije srca, katerega se je udeležilo kakih 500 specialistov. Na kongresu so predvsem orisali novo vrsto anestezije, ki je znana pod imenom »hipotermija«. Po tem postopku znižajo bolnikovo telesno temperaturo za kakih 20 stopinj, s čimer se zmanjša tudi hitrost kroženja krvi v telesu in številni utri pov srca, kar vse olajša delo kirurga.

Na kongresu so nadalje predčitali znanstveno poročilo o nekem težkem kirurškem posegu v srce, napravljenem s pomočjo tako imenovanega »križanega krvnega obtoka«. Po tem postopku usmerijo krvni obtok bolnika, ki leži na operacijski mizi med težko operacijo na srcu, v žilo zdravega človeka, le tega kri, ki ima polno kisika, pa v žile bolnika.

Kongres je ponovno poudaril ogromen napredek, katerega je v zadnjih letih napravila kirurgija srca.

Film o krvnem obtoku

Človeško oko ne more zaznati vsakršnega gibanja. Tako n. pr. ne more zaznati preveč počasnega gibanja, kot je na primer gibanje raznih nebesnih teles ali rast trave. Ne more pa zaznati tudi prehitrega gibanja, n. pr. leta izstrelka iz strelnega orožja. A človeško oko lahko nadomesti film, na katerega je mogoče posneti do tisoč slik na sekundo. Če potem tak film počasi predvajajo, ga lahko izkoristijo v znanstvene namene.

Tako so se nekateri biologi poslužili filma za analiranje gibanja kril pri žuželkah. Zdj bodo z novo tehniko preučili kroženje krvi v sesalcih. Ze prvi posnetki so privedli do nekaterih nepričakovanih ugotovitev o krvnem obtoku v ožilju.

Rokovanje

Podajanje rok je lepa navada, včasih tudi nekoliko boleča. Med stiskalnicami in sledeno riboz; med stiskom roke, da ti solze stopajo v oči, in med mrtvo roko, ki jo primeš, da ne omahne, je še sto možnosti.

Psihologi in tudi preprosti ljudje se že večkrat poskušali, da bi iz načina podajanja roke ocenjevali značaj človeka. Nestrokovnjaki pa bi morali biti pri teh ocenah izredno previdni. Nestrokovnjak namreč pogostokrat sklepa po učinku, ne išče pa po vzrokih.

Psiholog svari, da bi sodili rokovanje le po moči pritiska. Zelo je razširjeno in napačno mnenje, da označuje močno stiskanje desnice energičnega moža; slaboten stisk pa slabotnega! Tako preprosta ta zadeva ni.

Ljudje s poudarjenim stiskom desnice so največkrat nečimrni, oholci, oblastni, hočejo imponirati. »Le pogledajte in obudite me, kakšen močen človek sem«, želi jo s tem povedati. Pri tem pa povsem prezirajo boleči obraz svojega sodelavca. Takega neotesanca se vsak normalen človek izogiblje.

Očitno nasprotje takega tahača je že omenjena »ledena riba«. Tu smo že kar prehitro pripravljeni soditi, da je naš sogovornik slabši po značaju. Stiskanje roke, ki ga skoro ne občutimo, razodeva navadno bojazljivost, rezerviranost, strahovitost. Tudi tu ne vemo, ali imamo opravka z značajnim ali neznačajnim človekom.

Nadaljnjo skupino, ki je ne smemo ocenjevati po načinu podajanja rok, so poklicni podajalci rok, z izredno razvito tehniko. Ki jo najdemo med mnogimi odličniki. Tudi tu se izgubi resnični značaj za dovršeno tehniko.

Sportna doba atletov

Vseučilišče v Kiu Su na Japonu skem je zbralo podatke o tem, kako dolgo se atleti lahko uspešno udeležujejo v športu. Izsledki so presenetljivi in pokazujejo mnogo daljšo dobo, kot so do zdaj navadno mislili. Na prvem mestu so sabljači, ki so lahko športno aktivni tudi dalj kot pol stoletja. Poklicni jahači tekmujejo na konjskih dirkah povprečno skozi 22 let, japonski igralci baseballe »trajajo« 18 let, igralci namiznega tenisa pa 16 let. Lahki atleti (tek, skok, metanje diska) so na višku le skozi 8 let.

Te podatke so ugotovili po povprašanju 5.000 atletov, ki gojijo dvanaest na Japonskem najbolj priljubljenih vrst športa.

Raziskovalci so tudi preučili vzroke, zaradi katerih sile atletov popuščajo. Propadanje telesnih sposobnosti skrajšujejo predvsem športni udeleževanje rokoborcev in poklicnih jahačev; ne učinkuje pa pri sabljačih in teniških igralcih.

Glesilo Kanadskega zdravniškega društva, ki poroča o vsem tem, dodaja, da bi podobna raziskovanja v Evropi in Ameriki lahko razbistila mnogo bolj o športu in atletih.

»Velja! Tisoč dolarjev!« je končno dejal polkovnik, ko se je hrup malo polegel. Takoj je poklical svojega dečka, da bi mu pomagal sezuti škornje.

To vam je bila gneča okrog obilnega in stasitega polkovnika! Nismo mogli dočakati, da je dečko snel škornje s polkovnikovih nog. Tudi nogavice so morale doli. Pred očmi belotne menže so se zamajale polkovnikove gole noge. Bile so brezmadežne. Nikjer sledu po kaki brazgotini.

Babcox je neprestano zmaževal z glavo. »To je prva stava, ki sem jo izgubil«, je pobito mrmral. Potem je bil listič iz žepa in izročil staremu Tomlinsonu deset lepih, novih stotakov.

Se isti večer je Tomlinson brzojavil polkovniku Hammetu, prejšnjemu poročnikovemu poveljniku, da je poročnik Babcox, nepremagljivi junak pri stavah, že prvi večer izgubil stavo.

Naslednjega jutra je prispel brzojavni odgovor polkovnika Hammeta:

»Babcox je pred odhodom v tvoj polk stavil s našimi častniki, da boš še isti večer po njegovem prihodu vsem svojim častnikom razkazal svoje gole noge. Stava je glasila na pet tisoč dolarjev. Ne sramenaj jo je tudi dobil. V ostalem pa je dober dečko.«

Tega mnenja smo bili tudi mi. Percy Eckstein

OD TU IN TAM

Profesor Heidelberske univerze je napravil zanimiva psihološka raziskavanja o debelosti, pri čemer so mu pomagali vsi njegovi asistenti. Popravila je več kot sto najbolj krepko rastiš žen iz okoličine in prišel do zaključka, da sta dve tretjini od njih nesrečni, ne ljubljene in razočarane v ljubezni. Ta nenavaden zaključek odpira nova obzorja glede vprašanja debelosti, ki po mnenju omenjenega profesorja ni vedno posledica telesne pomanjkljivosti, ampak čisto tudi posledica nevrotične nemirnosti. Držni in preradovedni profesor zatrjuje, da smorajo moške žene očrestiti v ljubezni, ako hočejo imeti vitke življenjske družice.

Grško notranje ministrstvo je odredilo, da listine, ki jih rabijo grške žene za izstavitve volilnih izkaznic, ne smejo več imeti podatkov o resnični starosti volivk. Ker je za dosego volilne pravice potrebná starost 24 let, tozadevne listine ne bodo navajale več resnične starosti, ampak bodo označevale vse grške žene brez razlike za 24 let stare. Galantni grški minister je s tem nedvomno na tem področju prekosil vse politične osebnosti sveta.

Admiral Strauss, predsednik ameriške atomske komisije, je odkril do sedaj tajno prikrivane cene za atomska gradiva. Izposojevalni za 20-odstotni uran 235 za težo 1 kg znaša 20 dolarjev. Normalni uran stane 1 kg 320 dolarjev, 1 kg težke vode pa 50 dolarjev.

Reški list »La Voce del Popolo« poroča v svoji številki od 19. septembra, da se bo v kratkem vršila na reški sodniži razprava proti večiki skupini tihotapev z tujo valuto. Med glavnimi obtoženci je Marica Jerković, kateri sledi dolga vrsta lahkotnikov: Katka P., Zlata K., Angela D., Nevenka N., Sonja S., Blaženka K. in Vittoria K. Jerkovičeva je kupovala od lahkotnikov dolarje in jih nato prodajala dalje, večidel v Zagreb. Kuptjo je med drugimi posredovala tudi neka »Silva Kostrenak«, ki je plačevala dolarje po 640 dinarjev, prodajala pa po 670 din. Jerkovičeva je tako v daljšem razdobju kupila okoli 1100 dolarjev. Lahkotivke so dobivale dolarje seveda od tujih mornarjev. Tako so zapadle v kriminal tudi reške lahkotivke, ki bodo v bodoče morale pač bolj paziti na to, v kateri valuti in kako odvijajo svoje denarne posle...

Nad afriško celino so se pojavile silne jate malih ptič, katerih število cenijo na milijone. Te ptičje gnezto, da bodo uničile vse žetev še v mnogo večjem obsegu kot so včasih to počele kobilice. Po poročilih iz Pretorije (v Južni Afriki) so ptičje podobne škinkavcem, znanstveno ime za nje je Quelea. Nad posamezniki okrožijo se pojavijo ptičje v tako gostih jatah, da za več minut zagrnejo sonce. Oblasti se boré proti ptičam z dinamitom in posebnimi plini. Pridelek pšenice, riža in rži so uničile na polovici afriške obdelane površine, od Kenije preko Rodezije do Južne Afrike. Zdjao so skileci v Dakar konferenco zastopnikov cele Afrike, na kateri bodo razpravljali o nevarnosti, ki grozi črni celini. Se pred kratkim je bil ogrožen samo Sudan. Ena ptičja poje lahko dnevno toliko žita kot sama tehta; ena jata ima pa tudi toliko teh drobnih ptič, da lahko tehtu ves roj okoli 70 ton. Nad državo Oranjo v Južni Afriki se je pojavil te dni oblak teh ptič, ki jih je bil dolg 15 milj, širok pa 9. Vso pokrajino, nad katero je letel, je pokrila pošastna senca.

O zelo nenavadnem vzroku ločitve zakona s nedavno razpravljali v Los Angelesu. Ločila sta »pisatelj Robert Edrick in njegova žena, ki se imata sicer srčno rada. Vendar ne moreta več živeti skupaj! Ako se mož le dotakne žene, dobi takoj koprivnico, to je kožne opekline, ki so podobne tistim, kot jih dobio nekateri ljudje, če jedo jagode ali druga jedila, ki jih ne prenašajo. To gre tako daleč, da dobi žena koprivnico že samo od tega, če je nekaj časa zaprta v isti sobi s možem. Zdravniki so na sodišču potrdili, da je to prav mogoče in sodniki so zakon ločili.

Slikarska razstava Milka Bambiča

V novodograjeni dvorani na Vredeljski cesti pri Sv. Ivanu razstavlja svoja dela slikar Milko Bambič.

Slikar je naš javnosti znan bolj kot ilustrator. Razstavlja skupine slik bednih ljudi in Krasa ter nekaj predvojnih del.

Na mizah so razstavljeni knjižna dela in patentne listine, ki kažejo Bambiča kot mladinskega pisatelja in iznajditelja.

Razstava je odprta do 23. t. m., in sicer od 11. do 13. ter od 16. do 21. ure dnevno.

Metropola tihotapstva

»Posle — imajo v Tangerju, na afriški strani Gibraltarja, najrazličnejše pomene. Verženje, tihotapstvo in celo tatvina, vse te »delavnosti« smatrajo v Tangerju za »grdovske posle«. Mesto Tanger je mednarodno področje in zato tam n. poznajo carine. Poleg francoskega in španskega denarja so v Tangerju v veljavi vse valute. Dolarje, šterline, marke itd. ni treba zamenjati v bankah, pač pa te usluge opravlja tudi najmanjši trgovci ob cestnem vogalu.

Tanger je prvi preizkus veselil, da z internacionalizacijo odstrani napetosti na spornih področjih. Tak poizkus se v Trstu ni mogel uveljaviti. Ko so Francozi pričeli kolonizirati Maroko ob spoštovanju španskih koristi na severu dežele, se je v Tangerju izkrcal, oblečen v svojo najlepšo uniformo, nemški cesar Viljem II. Leta 1911 je prišlo do »panterskega skoka« (do izkrcanja nemške topničarke »Panther« v Agadiru), Evropa pa se ni bila pripravljena na vojno. Zopet so se vesilele enkrat spora, zumele in si razdelile oblast na področju Tangerja.

»Mesto brez omejitev« nudi vsem ljudem skoro neomejene možnosti. V divjem plesu okrog zlatega teleta si prožijo prijateljske roke koncerni, trusti, velebanke, trgovski podjetja, verižniki, tihotapci, srečolovci in najdražnejše eksistence. Tihotapstvo je glavni posel. Pa si ni treba predstavljati, da tihotapijo tako, kakor popisujejo zgodbe ali filmi. Je to povsem javna obrt s silajno organizacijo. Vsaka skupina tihotapev ima lastna skladišča, nekatere celo lastna letala. Veliko »trojic« tvorijo cigarete, nylon in penicilin. Tudi mamila so

tena sleparija. Pri hazardnih igrah nekdo že lahko ne kak način goljufije, ali da v tropskih krajih nekdo v najhujši vročini in ob največji suši hladnokrvno stavi, da bo naslednjega dne deževalo, to presaga vse meje. In če se naslednje jutro v resnici ulije tropska ploha, potem to gotovo ni zasluga kakega spretnega goljufnika. To bi bila kvečjemu zoprnjaja, če pa bi gotovo nihče ne prisojal malemu Babcoxu.

Svojo mojstrovino je Babcox predčelil na dobrodrušnem starem polkovniku Tomlinsonu. To pa se je zgodilo takole:

Babcox je bil pravkar premeščen v Tomlinsonov polk. Njegov doseženi poveljnik, polkovnik Hammet, seveda ni pozabil obvestiti Tomlinsona o strasti, ki poročnika neprestano nagajala v stave.

Seveda smo tudi mi mladi častniki že marsikaj slišali o Babcoxu in si prisegali, kako ga bomo enkrat poštono potukali v omako, iz katere se ne bo zlahka izmotal. Babcox je z vso točnostjo prispel v polk in se z najresnejšim obličjem javil pri poveljniku. Vitis, ki ga je napravil, je bil tak, kakršen se nas polasti, kadar srečamo povsem nepomembnega človeka.

Prvi večer v častniški menzi ni obljubljal nobene senzacije. Babcox skoro ni spregovoril besede. Tiho in mirno je sedel, zatopljen sam vase. Strmel je predse zamišljeno in je odgovarjal le raztre-

priljubljen, vendar ta posel ne užiiva slovesa. V pristanišču so zasidrani hitri čolni, kupljeni iz starih zalog vseh armad, ribiške ladje in tudi jedralne jahte. Vsa ta mornarica je v stalni pripravljenosti, da prevaža blago k evropskim obalom.

Spanja je za tihotapce najnepriljubljena dežela. Kogar tam vamejo, mu ne poberejo samo blaga in ladje, pač pa ga povrhla še poštono zaprejo. Z Italijo posli odlično cvejetje. Nepriljetni so tudi britanski patroljski čolni v Gibraltarskem prelivu. Kljub vsemu tihotapstvo odlično uspeva.

Nenavaden vir dohodkov

Med raznimi čudnimi in nenavadnimi poklici na svetu gotovo ni na zadnjem mestu poklic nekoga De Luca, srečnega lastnika ognjenika. Ta je glavni stare italijanske družine, ki je že skozi stoletja lastnika zelo donosnega aktivnega ognjenika. Ognjenik se imenuje »La Solfatar« in leži 40 km daleč od Vezuva. V vseh drugih deželah so ognjeniki skupna last, ognjenik družine De Luca je menda edina izjema na svetu.

»Biti lastnik delujočega ognjenika ni slaba stvar, je nedavno izjavil De Luca radovednim častnikom: »sicer predstavja vsak ognjenik nekako nezanesljivo nepremičnino, ker ga lahko vsak čas raznese; še slabše bi pa bilo, če nenadoma ugasne. Dokler »dela«, je več vreden kot dve veleposestvi!«

De Luca že ve, kaj govori: njegov ognjenik je napravil družino za eno najbogatejših v Italiji. Ta pokorni ognjenik nenehno bruhá iz

seno na redka vprašanja.

To je postalo staremu Tomlinsonu že malo dolgočasno, saj je že nestirno čakal, da si provodijo mladejša prišleka, ki ga je spremljala nevsakdanja slava. Pa je polkovnik nenadoma zaklical vsemu dogemu omizju in se pri tem kaj izvalno spakoval: »Na, poročnik Babcox, kakaj pa ste tako zamišljeni? Gotovo vas trapi kaka nesreča? Ljubezen ali kaj podobnega, kaj?«

Babcox za besede pognale kvišku, kakor da bi se zbudil iz spanja. Odgovoril je: »Oprostite, sir! Zatopljen sem bil v vizijo.«

»V vizijo?« je spraševal začuden Tomlinson. »Kaj se vam to večkrat dogaja?«

»Tu in tam, sir,« je odgovoril Babcox s mračnim in prepredenim obličjem.

»No, in kaj pa vam je odkrila vizija?«

»Neko prikrito resnico, sir,« je skrivnostno odgovoril Babcox.

Nam ostalim se je pričelo svitati, da je morda prav Babcoxova darovitost za vizije, ki jo je tako okritostno priznal, ključ za njegovo stalno posrečene stave. Tiho in z največjo napetostjo smo pričakovali na potek razgovora med poročnikom in polkovnikom.

»Tako, tako, V prikriti resnici vtikate nos?« Tomlinson je zmaževal z glavo: očitno si ni bil še na jasnem, kaj naj odgovori na tako

notranjosti zemlje razne kemične prvine, ki jih kupuje industrija, poleg tega pa še privablja tisoče radovednih izletnikov, od katerih pobira De Luca po sto lir »vstopnine«, če si hočejo stver ogledati pobliže.

Glavni proizvod ognjenika je žvepel. Razen tega prodaja De Luca industriji iz tega svojega neizčrpnega vira magnezij, galun, pepelko in celo radioaktivno blato iz ognjeniškega žrela, ki ga kupujejo revmatični bolniki za svoje kopele. Tudi stavbna industrija je dobra odjemalka, ker daje ohlajena lava odlično stavbno gradivo za toplotno izolacijo. Delovna sila, ki izkazuje vse to iz zemlje De Luca, ne stane seveda nič in tako odplačuje tudi vse socialne davjate. Ne vemo pa, če je De Luca zavarovan proti »nevarnosti«, da ognjenik »zbole« ali pa celo »umre« ali ugasne...

Vsekakor pa je lastnik velik optimist in izgleda, da ga podobne skrbi ne tarejo preveč.

Termiti požrl egiptsko vas

V Egiptu so nedavno po nalogu zdravstvenih oblasti porušili vas Baltagi Shalabi, katero so pa pravzaprav že uničili termiti. Ves trud ministrstva za zdravstvo za iztrebljenje tega strašnega mrčesa je bil zaman in zato je država sklenila porušiti vse hiše v vasi: porušili so prav tako hiše, ki so jih že okužile »bele mravlice«, kot tudi tiste, ki jih še niso napadle.

Za vaščane porušene vasi bodo zgradili nekaj kilometrov stran od starega kraja novo vas. V letu 1940 so termiti uničili tudi neko vas na daleč od Baltagi Shalabija.

zagonetno trditve. »No, kakšno prikrito resnico pa ste pravkar razodeli, če vas smem vprašati?« Poročnik Babcox je bil ves v zadregi. »Ne hudujte se, prosim, sir,« je dejal, »ni moja krivda — ali moja vizija odkriva prav vas, gospod polkovnik.«

»Mene odkriva, čudovito?«

»Da, gospod polkovnik. Ko sem takole sedel in pravzaprav na nič dočlenega mislil, sem nenadoma opazil pred seboj vaše gole noge. Pri tem sem opazil dve brazgotini, ki ju je gotovo prizadelal šrapnelski drobec na vaši koži.«

Vsi smo se začudili, da so nam oči kar izstopile. Tomlinson pa se je glasno zahrhtotal. »Ne, moj ljubim poročnik,« je zaklical, »vase vizije pa niso kaj prida! Nikoli nisem bil ranjen in na mojih nogah ni niti najmanjše okvare.«

»Oprostite, gospod polkovnik, da vam ugovarjam,« je zaklical Babcox vidno vznemirjen. »To bo potoma! Moje vizije so vedno točne!« »Neumnost,« ga je zavrnil polkovnik, »to bom vendar sam najbolje vedel, ali imam na nogah brazgotine ali jih nimam!«

»Dovolite, gospod polkovnik, da z vami stavim za tisoč dolarjev, da imate na nogah brazgotine!«

Vsa menza je bila pokonci ob teh besedah. Najglasnejši je bil Tomlinson. To naj bi bil znameniti Babcox, ki še nikoli ni izgubil nobene stave? Smešno!

VESTI s TRŽAŠKEGA

Zadnja pot najemniških duš

MOTTO:
»Prepričani pa smo tudi, da kletaplazci in poniglavci se niso izvedli vsega, kar so nameravali in še vedno nameravajo. Prav nobena tajna ni več v Trstu, da mislijo: ne 2 delegacije v Beograd, temveč v Rim.«

»Primorski dn.«, 28. II. 1954

V nedeljo 2. oktobra je bilo v kinu »Aurora« v Trstu zborovanje italijanske »Unione socialista indipendente«, kateremu je prisostvoval tudi njen voditelj Valdo Magnani. Na vso stvar smo postali pozorni, ker so bili na zborovanju tudi bivši titovski generalisti. Zato bomo s tem v zvezi povedali nekaj trpkih, a objektivnih na račun ljudi, ki so zaključili svojo mizerni kariero kot narodni odpadniki.

Ce je nekoliko pregledamo njihovo preteklo »delovanje«, bi primerjavo s cirkuško predstavo bila prava žalitev — za cirkuške. Človeku se zdi naravnost nemogoče, da jim je vse do danes sledilo nekaj onih naivnih zaslepljenosti. KP, STO, SIAU, UAIS, LF, OF, SI, SGKZ, SKGZ, DFS, SFS, USI, NSZ ... Vsa ta latovščina je že bila na enih in istih vratih v Trstu odnosno Gorici. Pisali so, brisali, zopet zmazali, se zaklinjali o vekovitosti teh rebusov, pa spet vzeli čopič v roke, prepletkali, nazvali itd. Saj to je bila prava norišnica. In kaj je bilo za temi vrati? Vedno isti šab petih ali desetih avditeljev, ki so ob »blagohotnih navseh« interurbane iz Beograda bili danes borci za priključitev Trsta k Jugoslaviji, jutri zagovorniki STO-ja, pa spet moskovski komunisti, titovski blede zvezdniki, Jugoslovani, šovinisti, nacionalisti, poborniki za enotnost vseh Slovencev na Tržaškem, pa spet za spremembo nepostojljivi partiji, dalje Slovenci, Italo-Slovenci in sploh vse, kar lahko pride na um političnim klovnom. Sobotirali so nastanek slovenskih šol, preklinjali zahodne zavezničke ob blagoslovljanju Sovjetov, pa zopet za spremembo olajali pete Zahodu med metanjem liza in žvepla na stalinske izdajalce socializma. Kričali so čez vse, kar je italijanskega, obenem pa imeli na skoraj vseh prireditvah izobesene njihove zastave; klicali so v Trst Titove divizije in kmalu za tem brez težkih strc zopet enkrat pogoltnili svoje lastne prisige. Res, natančno po načelu: »Pot tržaškega slovenskega ljudstva pa je jasna in ravna, čeprav strma in težavna. Po njej stopa kot vedno Osvobodilna fronta, ki ni bila nikoli navajena ne kletaplaziti, ne upogibati hrbta.« (»Primorski dnevnik«, 28. febr. 1954). Kdor v vsem tem ne vidi cirkuša in ciničnega norčevanja iz primorskih Slovencev, ta ima akumulatore razuma žal že zelo izrabljene.

Kdo bi se torej čudil, da je po vsem tem donkihotarstvu slavni šab stopil proti zadnji stopnici poti najemniških duš: proti narodnemu odpadništvu tudi očitno in formalno. To zadnje klavno in vsega studa vredno dejanje se je dovršilo ob asimiliranju titovcev v Magnanijevo Italijansko USI.

Tu naj izrecno poudarimo, da je naše štališče do USI tako kot do vsake poštene italijanske stranke: pozitivno indiferentno, dokler direktno ne nasprotuje našim narodnim interesom. Toda kot bi italijanska skupnost ožiglasela z izdajalci svoje sonarodnjake, ki bi očitno pljunili v obraz lastni narodnosti in tradicijam ter bi javno, ob vabilih v italijanskem časopisu in ob reklamiranih lepokov prestopili v stranko tuje narodnosti, tako mi ne moremo ravnati drugače z onimi, ki so na naši strani to storili. Tudi vsak pošten Italijan ima do odpadnika katerekoli narodnosti isto čustvo kot mi do bivših Slovencev: zaničevanje.

V Magnanijevo USI vidimo pač tujo stranko, dasi jo gledamo s do ločeno simpatijo, ker je njen voditelj bistroviden pogodil pravi obraz sovjetskih komunističnih hlapcev v Italiji ter prelomil s KPI. Prav zaradi te njegove bistrovidenosti se še posebno čudimo, kako le more pričakovati lojalnega sodelovanja od ljudi, ki so celo lastnemu narodu načrtno in ob vsaki priliki delali le škodo in pripravljali pogubo. Mnenja smo, da se je Magnani nekoliko ušel, če pričakuje pri prihodnjih volitvah več kot nekaj ducatov slovenskih glasov (odpadniških seveda tu ne štejemo). Tu gre za napačno psihološko sklepanje, da bo »sreda« sledila »svoditeljem«. Zadnjič sem govoril s fantom iz Sv. Križa, ki je bil še do nedavnega vnet zagovornik vseh početij bivših Slovencev. Vprašal sem ga, kaj meni o prestopu titovcev v USI. Na moje veliko presenečenje mi je odgovoril:

»To so kot obrabljene copate, katere lahko obuje kdorkoli. Razočarali so me do take mere, da se mi je vse skupaj zagabilo. Cimperj si želim odtod, pa četudi v Avstrali.«

Ne, leta 1955, ob prvi obletnici umršenja vseh iluzij o STO, je ne taktično in izvalno postavljati Slovence pred alternativo: narodnost ali socializem. Kar je še pametnih ljudi, bo izbralo oziroma ohranilo prvo, če bo drugo vezano na tujo stranko.

Socializem... To je zdaj titovska karta. Socializem... Kdo je v svojem srcu njegov nasprotnik? Iz kdo si ne želi urejenih odnosov med ljudmi različnih stanov? Komu se ne skrči srce ob pogledu na bedo in socialne krivice? Kdo ne drži za delavcem, ki zahteva svoje pravice? Toda vse to za ceno največje svetlinje — narodnosti, to znanje le najemniške duše. Kajti: prvič: ta korak petorice zanešenjakov ne bo socialnega stanja izboljšal niti za milimeter in je zato poštenje lastne narodnosti prav zaradi te popolne nemiselnosti in brezskrbnosti še toliko večji zločin. Drugič: socialni problem gre svojo pot in se razvija po logiki zgodovine in razmer. Tudi tisoč slovenskih odpadnikov ga ne bi pospešilo; pač pa ga utesi, če prisotnost petih ali desetih izobčenecv kompromitirajo v obeh italijanske javnosti, kateri edini pripada ta stranka. Socializem, ki izključuje narodnost, je luksuz svobodne narodne države in si ga ne more privoščiti manjšina, ki se mora boriti danes za otroški vrtec, jutri za slovenski javni napis. Titovci so vedé začeli graditi stredo brez hi-

še. Zakaj ni hiše, pa vedo oni sami najbolje.

To zadnje, zaničevanje vredno dejanje titovskih najemniških duš bi utegnili vsaj delno razumeti le v enem primeru: če bi se priključili kakšni večinski italijanski stranki, in to le, ko bi šlo za nujnost in nesporno korist slovenske manjšine. Tako bi bili sicer še vedno kolaboracionisti, a vsaj in bona fide. Danes pa so te kreature vsi načelno kolaboracionisti in mala fide, absolutno v škodo in proti ugodju Slovencev in še nerazumljivi norci povrh, ko se utapljajo ne samo v tujo, ampak še nepomembno in malo uplívno stranko. Vizija korita je pač privlačnejša kot narodnoobrambno delo. Kot po eni strani spoštujemo prave socialiste (ki niso istočasno hlapci komunističnega diktatorja z one strani), tako po drugi vemo, kompagni, da je ves vaš socializem v koritu, ki ga polni Beograd.

To je oris poti najemniških duš. Za danes od njih izjemoma ne pričakujemo odgovora, ker se nam v svoji mizeriji skoraj smilijo in ker ne bi hoteli, da bi zaradi nepričljivega odgovora kompagni izgubili še tistih par zagrenjenih idealistov.

Bivšim Slovincem kličemo ob slovesu: Salve, kompagni, vsem ostalim Slovincem pa ob zaključku naš domači in poštini: Zivio Slovenci! Bog nas ohrani!

SLOVENEK

„Borba“ in statut

Kaj pa člen 8.?

Beograjski dnevnik »Borba« je dne 10. t. m. objavil članek o izvajanju Posebnega statuta za slovensko manjšino na Tržaškem. »Borba« ugotavlja, da Spomenica o soglasju in Statut še nista bila objavljena v italijanskem Uradnem listu. Poleg tega naštevajo, da italijanska vlada še ni izdala zakonov o slovenskem šolstvu, da je v tržaški občinski upravi prepovedana uporaba slovenskega jezika, da Slovencev ne sprejemajo v javne službe, da ni urejen položaj invalidov in svojcev narodnosvobodilne borbe in da se izdajajo ukrepi, ki niso v skladu z obvezjo po zaščiti narodnostnega značaja ozemlja.

Značilno je, da »Borba« nikjer ne navaja neizvajanja člena 8, ki naj jamči polne pravice vsem tistim, »ki so bili prej pristojni na tem ozemlju«. Posebno zdaj, ko je izgubilo službe veliko izobraženecv, katerih edina krivda je, da nimajo italijanskega državljanstva in je med njimi celo nekaj domačakov, je to vsekakor pomemben molk. Torej bo le držalo, da se je Jugoslavija slabo pobrigala za zaščito tistih Slovencev, ki so pod fašizmom morali te kraje zapustiti, da tistih, ki so se po vojni tu naselili in so deloma zamašili kritično vrzel, katero je v domačem izobraženstvu zapustil fašizem, sploh ne omenimo. Tudi ti so zdaj že deset let in so opravili delo, za katerega bi zaslužili drugačno pozornost in postopek, pa čeprav od politično nasprotnega režima.

Sicer pa tudi njihovi ljudje na cesti sedaj vedo, kdo zanemarljivo slovenske koristi na tej zemlji...

Šolska neproza

Končno so dijaki prejeli sklepni obračun o svoji »vrednosti«. Vseh smo rekli o sposobnosti, ker se takrat ni toliko vrednotilo znanje tvarine, marveč sposobnost uporabljanja znanja, ki si ga je dijak nabral, ali bolje prisvojil iz knjig in predavanj šolnikov. Včasih se je torej bolj cenilo to, kar je dijak od znanja posedoval, t. j. kar je v svojem duhu vskladiščil, kako, ono, česar se je za skušnjo nagulil. Naj bo vrednotenje kakršno koli: dijaki in starši so se za kratek čas oddahnili. Toda nemir in negotovost sta se umaknila iz dijaških misli samo za kratek čas, kajti prav kmalu bodo zopet tu ocene, one iz prvega tromesečja. Ravnotežje med starši in otroci bo zopet razmajano in v družini bo zopet vladal nemir in vzburkanost.

Nič novega! To se ponavlja od kar imamo svojo šolo. Toda, jo, vsakdo mora priznati, da je govor o naši šoli evfemističen, kajti svoje šole sploh nimamo. Zavede, ki so jih odprli zavezniki, sicer tolerirajo, kdaj bodo uzakojeni, pa je izven naše volje in moči. To stanje naše šole nikakor ne doprinaša k mirnosti profesorjev, dijakov in staršev, ker vse vklepa v neenotno negotovost. Sicer pa ni današnja šola naša niti po svojem načrtu, niti po svojem duhu. Šolske načrte obrekujejo tudi italijanski sodržavljani; tembolj smo z njimi nezadovoljni mi, katerim šola malič našega duha. Dolgo že nam objublja zakon za naše šole, to da še niti enkrat nismo slišali, da bi naše šolnike povabili na posvet o tem zakonu. Skratka, krojijo nam obleko, ne da bi nam vzeli mere. Zaradi skoposti nam bo obleka pretesna kot ohlapna, kaj še, da bi bila »prav po meri«. Tudi ta gotovost ni take vrste, da bi pomirjala profesorje, dijake in njih starše. Pa še nekaj je, kar mora vzdrževati duševno vzburkanost pri vseh, ki imajo posla s šolo. Šolski kadri se vsako leto izpreminjajo in izpreminjajo se tako, da v desetih letih še nimamo homogenega šolsniškega kadra, ki bi lahko utrdil značaj šoli in ki bi ji ustvaril neko tradicijo, bi jo oživil in ji dal duha. Za nameček je skoro celoten šolski kader nestrokovno in ne dovolj poklicno pripravljen. Tvevajo za Gorico, uvaajo pa se tudi v Trstu, kjer formalnosti odpravljajo najboljše poklicne moči na stranjske tire ali celo na cesto. Kdo se še čudi, če so dijaki in starši nezaupni do šole? Pomanjkanje zaupanja pa zopet moti duševno vdrino. Cel desetletje živimo v tem negativnem razvoju naše šole; kdo bi nam zameril, če že celo desetletje narašča naša šolska neproza!

Vzroki šolske neproze so tudi v družini. V tej zvezi moramo upoštevati predvsem stopnjo naobraznosti naših družin, da bomo lažje uganili, odkod izhaja in kako narasča v njih živčnost. Ne smemo postavljati prav na konec naših razmišljanj socialnih okoliščin ter bede in razvrat, ki iz njih izhajajo. Niti ne smemo prezreti borbe za obstoj, ki jo ponavadi bije družinski poglavar. Opazimo, da prav zaradi te borbe dandanes sledi otrokovemu študiju oče, marveč mati, ki je bolj podvržena nevrotičnim reakcijam in je manj sposobna za avtokontrolno ter je zaradi tega vedno pripravljena sejati v družini nemir in strah. Za nameček je njeno čustveno življenje navadno bolezensko navezano na njene otroke in kaj rada vidi krivico tam, kjer je zgolj pravičnost. Ne smemo pozabiti, da odtehta njeno večjo popustljivost do otrok največkrat neka samoljubna zapadna prizadevnost. V takem okolišču bohotno uspevajo različenšne neproze, med njimi seveda tudi šolska, ki jo pospešujejo velikanški odstotki negativnih šolskih ocen.

Visok odstotek negativnih šolskih ocen bi lahko tolmačili s padanjem povprečne duševne ravni doraščajočih in mladine sploh. Vendar je verjetno, da je vzrok v pomanjkljivi organizaciji šole. Uspešnost poslednje lahko ocenjujemo s številom dijakov, ki so dosegli »zrelost«, pa čeprav so le uborno in površno opremljeni z znanjem. Dokončen sklep v tem pogledu bi lahko bil zelo neugoden tudi za šolnike, kadar jemljemo v poštev n. pr. veliko število dijakov, ki niso usposobljeni koncem leta, ki pa jih usposobijo v jesenskem roku. Nihče ne more verjeti, da bi se zavrnjeni ob koncu šolskega leta tekomo počitnice naučili vse to, kar so med letom zamudili ali zanemarili. Nehote se vsiljuje misel, da hočejo šolniki dokazati svojo visoko usposobljenost s čim večjim številom padlih dijakov, kajti ni mogoče verjeti, da bi bili šolniki zaradi svojega duševnega občutka odvi-

snosti sovražno razpoloženi proti onim, ki jim dajejo vsakdanji kruh. Vsekakor so jesenski popravni izpiti pomota, ki vse počitnice neti nemir in živčno razdvojenost v družini in poganja dijakovo nevrotično reaktivnost do bolezenskih mej.

V začetku šolskega leta so dijaki in starši še nekam mirni, a ta mir ne more trajati dolgo, kajti že se najavljajo ocene prvega tromesečja. Odslej bodo dijaki podvrženi še večjim naporom, ki jih kmalu opeharijo za počitek in za vsako razvedrilo: vse jih bodo »odslej prevzela skrb za študij. Nekateri se bodo vrgli v tekmovanje za čim boljše ređe, drugi pa bodo zapadali strahu, da svojega dela ne zmorejo in da se bodo slabo odrezali. Niti pri prvih, niti pri drugih pa ne bo delo načrtno in smotno, marveč bo trepelo zaradi kaotičnega hlastanja po knjigah v edini želji zagotoviti si uspeh. Pa čeprav dijakovo delo ni načrtno in smotno, bi vendar od strani profesorjev zaslužilo popolno oporo. Povečini pa moderni šolniki ne spodbujajo teh težej dijakov in ne usmerjajo ter urejajo prekomerne izrabe mladostnih sil, ampak jih celo zavajajo in ubijajo z grožnjami o ocenah, kar povzroči v dijakovem duhu še večjo zmedo. Neizrecno zlo je, da je premnogo dijakov prepričanih, da mlati prazno slamo, ker so primorani učiti se celo kopico predmetov, o katerih so prepričani, da so za praktično življenje povsem nepotrebnosti.

Da mnogi šolniki ne sodelujejo z dijaki kakor bi bilo potrebno, in sicer, da bi jih spodbujali, da bi jim vzbujali zaupanje v same sebe, da bi omiljevali nemir, negotovost in razdvojenost, ki jih tlačijo, dokazuje dejstvo, da so ti šolniki prekomerno oleseneli v do deljevanju slabih rešev. Šolniki imajo razpolago za ocenjevanje dijakov deset rešev, toda uporabljajo samo prvo prvo šest in še od teh predvsem spodnjo polovico, tem redom pa dodaja še črtico (ki pomeni »manj«) ali pa družijo po dva (n. pr. 3-4, 4-5 itd.), da tembolj dokaze nezmotljivost svoje ocene. Tak način ocenjevanja kaže nedvomno na sovraštvo, ki se ne odira na to, koliko gorja povzroči dijak, kateremu vcepja manj vrednostni kompleks, mu vzbuja občutek krivčnosti in ga sili v zamernost in maščevalnost. Koliko skrbi povzroči staršem, ko jim skalijo družinski mir. Tak način ocenjevanja ne računa s tem, da premnogokrat posega v usodo posameznika in tudi vese družinske skupnosti. S takim početjem se ustvarja in vzdržuje nevrotično stanje depresivnega tipa ali celo razdraženosti, ki v mnogih slučajih vodi do usodnih reakcij.

Doslej manjkajo znanstveni dokazi, da bi se šolska neproza nadaljevala preko določenih šolskih klopi, vendar je težko zanikati, da bi živčna razvratnost, ki se je začela v šolskih klopah, to je v dobi najaktivnejšega telesnega in duševnega razvoja, ne vplivala na osebnost dijakov in ga ne bi obremenjevala za vse življenje. Vsekakor je šolsko življenje izvor nemira, ki spodbuja duševno zdravje in ostane izhodisce duševnih nevarnosti. Gorje pa, kjer naleti na že po naravi ošibljeno ali okvarjeno duševnost.

Lahko dodamo, da se neugodne posledice kažejo tudi izven šolskega življenja, saj zajamejo duševno življenje staršev in v naših razmerah ljudstva, vplivajo na gnetno stanje družin ter usodno odločajo o življenjskih poteh. — nt.

Trst za svoje pravice

Na seji občinskega tržaškega sveta od 8. t. m. se je razpravljalo o tržaških gospodarskih skrbih v zvezi s poročilom podžupana ing. Visintina o potovanju v Rim in v Bari. Ponavljale so se povedni stvari, ki so že bile dostikrat poudarjene v občinskem svetu. Bilo je preveč besed in malo stvarnih, konkretnih predlogov. Občinski svet se bori za povečanje števila trgovskih ladij, kajti ne drži očitek Genove, da Trstu ne manjkajo ladje, ampak da manjka promet. Pri tem Genova pozablja, da je treba najprej odpreti trgovino, in ta šele privabi kupce.

Med drugimi je govoril tudi občinski svetovalec dr. J. Agneletto. Naglasil je, da je treba več konkretnih predlogov. V tem izrednem primeru je pa potrebno, da se čuje glas tržaškega mesta preko njegovega obč. sveta o poročilu ing. Visintina tudi na ono stran reke Timave. Dve dejstvi sta, ki ju je treba Rimu povedati, takda jih bo končno enkrat razumel. Predvsem se mora Rim zavedati, da ne sme postopati s Trstom, potem ko je prišel zopet pod Italijo, tako, da se ustvarja vtis, da so imeli prav one skupine, ki so bile za Svobodno tržaško ozemlje in nasprotovale vrnitvi Trsta pod italijansko republiko prav zato, ker so se bale, da bodo interesi drugih italijanskih pristanišč in visoke finance ogrožali svobodni razvoj tržaškega gospodarstva.

Treba je nadalje povedati Genovi in vsem krogom, ki nasprotujejo pomnožitvi tržaške trgovske

mornarice, da potrebuje Trst več ladjev, ne zato, da dela konkurenco Genovi in drugim pristaniščem Polotoka, ampak da pobija ono brezobzirno konkurenco, ki jo Trstu delajo inozemska, posebno severna pristanišča, ki lovijo in vabijo blagovni promet iz naravnega tržaškega zaledja, to je iz Srednje Evrope. In Trst ima možnost, da ta konkurenčni boj dobi zaradi svoje ugodne zemljepisne lege, kakor tudi zaradi nepozabnih tradicij svoje mornarice na vseh morjih.

In končno se morajo nasprotniki Trsta zavedati, da pomnožitev tržaške mornarice ne bo za državo nikako breme, kakor oni trdijo, ampak edino sredstvo, da se Trst gospodarsko dvigne in osamosvoji,

tako da ne bo več živel od državne milosti in podpor.

Na seji 11. oktobra so bili sprejeti razni sklepi upravnega značaja, kot zvišanje mest šolskih zdravnikov in njih prejemkov, pri čemer je dr. Agneletto naglasil, da morajo biti povod za slovenske šole imenovani slovenski zdravniki.

Sklenilo se je tudi, da se odobri nov izdatek 23 milijonov lir za povečanje in izboljšanje prostorov tržnice na debelo. O tem se je vnela debata, ki je pa pokazala, da je, ko je že zidanje tržnice bilo odobreno in je višja državna oblast, ki prispeva polovico stroškov, bila za zboljšanje in povečanje, ta nov strošek le potrebna in naravna posledica, zato je bil predlog z večino glasov sprejet.

Dva zvona - kateri je počen?

V »Primorskem dnevniku« (štev. 236 - 3165) čitamo pod naslovom:

VUKMANOVIC NAPOVEDUJE DVIG ZIVLJENJSKE RAVNI
»Beograd, 5. — Predsednik zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović je na predavanju v delavski univerzi v Beogradu izrazil prepričanje, da se prihodnja leta lahko pričakuje normalnejši in stalni razvoj jugoslovanskega gospodarstva.

Narodi Jugoslavije — je dejal Vukmanović — so morali po osvoboditvi napeti vse svoje sile, da bi čimprej dvignili državo iz polkolonialne odvisnosti od inozemstva. To je zahtevalo ogromne investicije (okrog 40 odst. narodnega dohodka) v osnovno industrijo. Poleg tega se je morala Jugoslavija boriti za neodvisnost, krepiti svojo armado, gledati, da bi bilo njeno gospodarstvo čim močnejše.

Glavna naloga bodoče gospodarske politike je pravilna investicijska politika v onih gospodarskih panogah, kjer bo mogoče doseči čim večje povečanje narodnega dohodka. Vukmanović je nadalje izjavil, da so se zelo prevarali tisti, ki so pričakovali, da bo v Jugoslaviji prišlo do povečanja plač z inflacijo, in je poudaril, da se bo nasprotno povečala vrednost dinarja in da stopa Jugoslavija v razdobje stabilizacije tržišča, znižanja cen in postopnega dvigovanja življenjske ravni delovnih ljudi.

Dan pred tem, 5. septembra, prinaša švicarski dnevnik »Neue Zürcher Zeitung« pod naslovom:

PRED RAZVREDNOTENJEM DINARJA

naslednji dopis svojega dopisnika - u - iz Beograda:
»Beograd, koncem sept. - u - Z nekim določenim neugodnim spremiljajo tukajšnji gospodarski krogi najnovejši razvoj izvoza in nove finančne politike. Vsi dosežani napori za povečanje izvoza izgledajo

zaman, kajti že prvih osem mesecev letošnjega leta ne kaže nobene omembe vrednega razmaha. Primanjkljivi trgovinske bilance se je v tem času ponovno povečal in dosegel dvojni znesek v primerjavi z lanskim letom. V teku enega leta se je obtok bankovcev povečal za 14 milijard dinarjev in znaša sedaj 87,5 milijard dinarjev. Pri tem cene trajno naraščajo; neznačajni poviški medz sumljivo sepaajo za draginjo. V teku enega leta se je dolarski tečaj, ki se je ob zadnji stabilizaciji 1. jan. 1952 povečal od 50 na 300 dinarjev, več kot podvojil. Na »obračunskem uradu za devize« znaša tečaj okrog 3000 dinarjev za 1 dolar.

Narodna banka se je morala odločiti, da dovoljuje za inozemsko nekazila 100-odstotni ažijo (nadav), da bi na ta način zajela devizno črno borzo. Naraščajoča zadolževanja v zunanji trgovini, ki zanemarljivo izvenevropska tržišča v Aziji, Afriki, Južni Ameriki v korist zahodnoevropskih držav, so spričevalni kroničnega pomanjkanja deviz v stvarila nevzdržni položaj.

Najugodnejša tla za inflacijo po nudi negibčen in neizvravnan devizni režim s svojimi pogostimi spremembami. Strokovni tisk in razpravljanje javnih korporacij nam migujejo, da bi bilo potrebno natančne cene prilagoditi cenam v tuji. V trgovskem življenju tako zasovražene »koefficiente« in »faktorje« ki trgovino dejansko le ovirajo, bi morali odpraviti. Gotovo bi se na ta način dosegla določena stabilizacija zunanje-trgovinske politike. Mirni razvoj pri opravljanju vseh deviznih in zunanjetrgovinskih predpisov naj bi po teh zamislih pospešujoče vplival na izvoz. S tem pa bi morali neizogibno na pot razvrednotenja dinarja in jugoslovanske valjavo bi morali postaviti na njeno stvarno vrednost.

Dva zvona, kateri je počen? To je tudi edini komentar.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

V nedeljo 18. t. m. ob 16. uri
v dvorani Prosvetn. doma
na Opčinah
mladinska igra
Oskarja Wühnerja

PASTIRČER PETER IN KRALJ BRILJANTIN

V četrtek 20. t. m. ob 18. uri
pri Sv. Ivanu
mladinska igra
Oskarja Wühnerja

PASTIRČER PETER IN KRALJ BRILJANTIN

V petek 21. t. m. ob 20. uri
v dvorani prosv. društva
»I. Cankar«
v ul. Montecchi
komedija
Ferdinanda Rogerja

3 + ena

DAROVI: Ga.M.M. iz Nabrežine daruje SDD 1.000 lir v spomin pokojne Vide Berardi raj: Koželj ter 1.000 lir v spomin na prvo obletnico smrti moža V.M.

V spomin pok. ing. Antona Gaspersiča darujeta g. Alojz Zega in I. Tomažič po 1.000 lir za Slov. prosvetno matico.

Prisrčna hvala!

Odgovorni urednik:
Prof. Dr. ANTON DABINOVIC
Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu

Mizarji kmetovalci podjetniki

Deske smrekove, trane, lesove, trame in par-kete nudí najugodnejše

CALEA

TEL. 90441 TRST
Viale Sonfino, 24